

ЛЯЛЬКИ З ОСОБИСТИМИ ІСТОРІЯМИ (ЛЯЛЬКИ – ПЕРСОНИ):

МЕТОДИКА СОЦІАЛЬНОГО ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ ПЕДАГОГІВ І ТРЕНЕРІВ

КИЇВ – 2017

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОНД «КРОК ЗА КРОКОМ»

ЛЯЛЬКИ З ОСОБИСТИМИ ІСТОРІЯМИ (ЛЯЛЬКИ – ПЕРСОНИ):

МЕТОДИКА СОЦІАЛЬНОГО ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ ПЕДАГОГІВ І ТРЕНЕРІВ

КИЇВ – 2017

Під загальною редакцією:

Софій Н. З., завідувача науково-методичним центром інклюзивної освіти Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, директора Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».

Найди Ю. М., старшого викладача кафедри Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, програмного директора Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».

Літературний редактор:

Таранченко О. М., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник; головний науковий співробітник лабораторії сурдопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

Видання здійснено за підтримки Фонду «Інститут Відкритого Суспільства» та Фонду Чарльза Стюарта Мотта в рамках реалізації проекту «Створення інклюзивного безпечного середовища в навчальних закладах і громадах» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

Ляльки з особистими історіями (ляльки – персони): методика соціального та психологічного розвитку дитини / Під заг. ред. Софій Н. З., Найди Ю.М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 52 с.

Методичний посібник для педагогів і тренерів «Ляльки з особистими історіями (ляльки – персони): методика соціального та психологічного розвитку дитини» покликаний надихати педагогів та озброювати їх необхідними навичками, аби з допомогою ляльок долати стереотипи й упередження, які лежать в основі стигматизації, виключення та дискримінації. Методика, що ґрунтується на застосуванні ляльок-персон, добре узгоджується з Базовим компонентом дошкільної освіти та сприяє його реалізації. Описується досвід використання методики дошкільними навчальними закладами – учасниками проекту.

Адресовано керівникам і педагогічним працівникам дошкільних навчальних закладів, методичним, науково-педагогічним працівникам та іншим фахівцям, зацікавленим у впровадженні інклюзивної освіти.

Зміст

1. Вступ	4
Що таке «ляльки-персони»?	4
2. Навіщо використовувати ляльок-персон	7
Користь дітям.	7
Інструмент для роботи педагогів	8
3. Обираємо ляльок	11
Де взяти ляльку-персону	11
Як виготовити ляльку	12
Кейс-стаді: виготовлення ляльок	13
4. Створюємо «маленьких людей»	16
Народження персонажа	16
Складаємо особисті історії ляльок	17
Додаткові приклади персонажів та історій.	21
5. Заняття з лялькою-персоною	26
Загальна організація роботи	26
Знайомимо дітей з персонажем	26
Розповідаємо історію	27
Обговорення	28
Почуття та емпатія	29
Важкі ситуації	30
Прийняття людського розмаїття	31
Критичне мислення	32
Завершення заняття	33
6. Ляльки та їх роль в освітньому процесі	34
Важливі вміння й навички	34
Очікувані результати	35
7. Планування занять на місяць: приклад	36
Вибір теми	36
Створення ляльки-персони	36
Заняття 1	37
Заняття 2	37
Заняття 3	37
Заняття 4	38
Теми для подальших занять	38
Кейс-стаді	39
Педагоги створюють зв'язки з іншими напрямками діяльності дітей	50

1. Вступ

Що таке «ляльки-персони»?

Ляльки-персони – це не іграшки для дітей, а інструмент для педагога. Для кожної ляльки створюють її особисту індивідуальність (ідентичність), закріплюють за нею певну історію життя, наділяють особистісними рисами, родиною і культурним походженням, уподобаннями, страхами та здібностями.

Лялька «приходить» у гості до дітей (в групу), коли вони збираються в колі для спільної розмови, і педагог розповідає їм про щасливі й не дуже радісні історії, які з нею сталися. «Марійці 5 років, і вона рада з вами познайомитися. Нещодавно в неї з'явився маленький братик і вона хвилюється, що батьки будуть любити його більше, ніж її...». «Сергійкові 6 років. Він повненький і дуже переживає, що інші діти не приймають його у гру.... ».

Ляльки-персони – це практична методика, яка сприяє психологічному розвитку малюків, виховує емпатію і допомагає організувати розмову серед дітей про складні питання розмаїття та інклюзії за такими ознаками, як:

- гендер;
- зовнішність (фізичні особливості, характеристики);
- расова, національна, етнічна приналежність;
- культура і віросповідання;
- етнічна / національна приналежність;
- інвалідність / особливі потреби;
- сексуальна орієнтація;
- стан здоров'я;
- ВІЛ і СНІД.

Методика використання ляльок-персон набула значного поширення у педагогічній практиці багатьох країн, зокрема Великій Британії, Австралії, Сполучених Штатах Америки, Нідерландах, Ісландії та Німеччині, а також у Південній Африці. Ця методика наразі успішно поширюється в освітніх закладах України.

Ось відгуки педагогів, психологів, батьків дітей щодо використання цієї методики в їхніх дитячих садочках.

- «Ляльці-персоні діти розповідають свої проблеми, переживання, страхи і повністю їй відкриваються. Під час діалогу з лялькою малюки відчувають себе рівними».

- «Завдяки методиці «Лялька як персона» діти пізнали такі поняття, як: підтримка та допомога іншим, заохочення та покарання, жадібність, справедливість та несправедливість, рівність, навчилися співпереживати».
- «Через ляльку ми виховуємо у дітей повагу та толерантне ставлення до людей, які відрізняються кольором шкіри, фізичним станом тощо. Вона вчить малечу цінувати себе як особистість, розвиває позитивну самооцінку, допомагає кожній дитині відчути себе рівноправним членом дитячого колективу».
- Методика «Лялька як персона» допомагає дітям адаптуватися в дитячому колективі, зокрема – малюкам з особливими потребами, діткам з родин переселенців, тим, котрі відчують себе ізольованими».
- «Для мене, як практичного психолога, методика «Лялька як персона» є новим досвідом у роботі. Це новий ресурс, інструмент допомоги, підтримки в роботі для кращого розуміння світу дитини, набуття позитивного, гармонійного та неконфліктного досвіду взаємодії «дитина - дитина», «дитина - дорослий».

Методика «Лялька як персона» реалізовувалася в рамках проекту **«Створення інклюзивного безпечного середовища в навчальних закладах і громадах»**, що впроваджувався Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» за підтримки Фонду Чарльза Стюарта Мотта та Фонду «Інститут Відкритого Суспільства» з листопада 2015 року по грудень 2016 року.

Метою проекту було забезпечення підтримки дітям внутрішньо переміщених сімей дошкільного і молодшого шкільного віку шляхом використання методик «Кола друзів» і «Лялька як персона» та реалізації міні-проектів, спрямованих на вирішення проблем місцевих громад з активним залученням самих громад.

Одним із завдань проекту було навчання команд дошкільних навчальних закладів Дніпропетровської, Запорізької, Київської, Луганської та Харківської областей (навчальна підготовка вихователів дошкільних навчальних закладів та викладачів (методистів) обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти) методиці використання ляльок-персон із метою подолання упередженості та розвитку розмаїття й інклюзії.

Учасники проекту:

- Комунальний заклад освіти «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №378» Дніпропетровської міської ради.
- Комунальний дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу №35 «Кульбабка» м. Жовті Води Дніпропетровської області.
- Спеціалізований дошкільний навчальний заклад (дитячий садок) №36 «Дзвіночок» Запорізької міської ради Запорізької області.
- Комунальний дошкільний навчальний заклад інтелектуального розвитку дитини (ясла-садок) №37 «Пізнайко» Бердянської міської ради Запорізької області.
- Комунальний дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу №10 Северодонецької міської ради Луганської області.
- Дошкільний навчальний заклад №4 «Теремок» комунальної форми власності Старобільської районної ради Луганської області.
- Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №345 комбінованого типу Харківської міської ради».
- Чугуївський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №12 комбінованого типу Чугуївської міської ради Харківської області.
- Комсомольський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №7 «Колосок» Комсомольської селищної ради Харківської області.
- Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I ступеня – дошкільний навчальний заклад «Берізка» Бучанської міської ради Київської області.
- Дошкільний навчальний заклад комбінованого типу №138 Дарницького району міста Києва.

Відгуки учасників про роботу з ляльками-персонами:

- «Ляльки допомогли мені навчитися краще розуміти переживання інших людей».
- «Це чудовий спосіб обговорювати питання у сфері прав людини».
- «Ця методика дає змогу обговорювати реальні проблеми в комфортній атмосфері, без будь-яких загроз. Завдяки лялькам діти легше розкриваються».
- «Працюючи з лялькою, зрозуміла, що крім відповідальності, потрібна самодисципліна. Лялька – неабиякий мотиватор особистого розвитку для педагога!»
- «У процесі спільної розмови про почуття інших людей діти можуть висловити власні емоції та поміркувати над способами вирішення конкретних проблем, даючи, в такий спосіб, педагогові підказки, як саме допомогти малюкам».
- «Лялька-персона відкрила для мене нову форму спілкування з дітьми, дала змогу краще їх розуміти, а головне вчасно надати допомогу та підтримку».
- «Лялька не повчає, не читає моралі. Вона або просто розповідає про себе, своїх близьких, або звертається по допомогу. І діти вчаться співчувати, допомагати, підтримувати, водночас позбавляючись власних комплексів та страхів».
- «Тепер навіть сором'язливі діти постійно запитують, коли лялька знову завітає в гості. Вони чекають її, як доброго друга».

2. Навіщо використовувати ляльок-персон

«Три чверті людей, з якими ви зустрічаєтесь щодня, потребують любові і співчуття. Давайте їм це і вони розумітимуть вас завжди».

Дейл Карнегі

*«Ніхто не народжується з ненавистю до іншої людини через колір її шкіри, релігію чи стать. Нам доводиться вчитися ненавидіти. Та якщо ми можемо навчитися ненавидіти, то так само можемо навчитися любити, адже любов за-
роджується в серці людини природніше, ніж її протилежність».*

Нельсон Мандела

Посібник покликаний надихати педагогів та озброювати їх необхідними навичками, аби з допомогою ляльок змінювати догматичні цінності, розвіювати стереотипи й упередження, які лежать в основі стигматизації, виключення (ексклюзії) та дискримінації. Методика, що ґрунтується на застосуванні ляльок-персон, добре узгоджується з Базовим компонентом дошкільної освіти та сприяє його реалізації.

Користь дітям

Ляльки та їхні історії допомагають дитині краще усвідомити власну індивідуальність, навчитися позитивно сприймати себе, свою культуру, соціальне походження, сімейні обставини та, водночас, навчитися поважати, цінувати і пізнавати культуру, соціальну приналежність та сімейні обставини інших.

Використання різноманітного набору ляльок, які відображають особливості дітей групи, а також дітей поза нею, сприяє вихованню поважного ставлення до різних способів життя, культур, мов і здібностей, а також формуванню й усвідомленню їхньої унікальності й цінності кожного.

Ляльки та історії, які вони «розповідають», – це ефективна інноваційна педагогічна методика, що дає змогу в комфортний і незагрозливий спосіб усунувати упередження і дискримінаційну поведінку. Ляльки допомагають долати ексклюзію, підтримують тих, хто потерпає від неї, та дають змогу кожній дитині почуватися частиною колективу. Ці персонажі та їхні історії виховують у малюків відчуття справедливості, допомагають розвинути здатність співчувати, слухати інших і вчитися в них;

усвідомити те, що ексклюзія та несправедливість завдають болю, і зрозуміти, як їхня власна поведінка впливає на інших людей. Під час спілкування з лялькою діти набувають чимало необхідних життєвих навичок для того, щоб постояти за себе та інших у різних обставинах, а також впевненості, коли доводиться стикатися з несправедливістю та упередженістю.

Ляльки несуть позитивні сили, наприклад, про інвалідність чи життя з ВІЛ та СНІД, але без повчання і рутинних настанов. Можна обговорювати складні питання, з якими вони стикаються, в тому числі расизм, насильство та глузування, проблеми людей з ВІЛ і СНІД. Ляльки допомагають дитині почуватися достатньо захищеною, аби висловлювати власні почуття та ділитися гнітючими переживаннями. Ця методика дає дитині розуміння, що й інші люди також переживають щось подібне і що цими переживаннями можна ділитися. Поступово у дітей поповнюється словниковий запас, вони опановують і починають користуватися словами, що описують почуття ляльок та їхні власні емоції.

Під час роботи з ляльками-персонами діти на практиці вдосконалюють навички вирішення проблемних ситуацій, оцінюють різні варіанти їх залагодження й обирають ті, які найімовірніше приведуть до успіху. Мета полягає в тому, щоб навчити малечу переносити досвід і навички, засвоєні під час взаємодії з ляльками, на реальні ситуації їхнього повсякденного життя.

Інструмент для роботи педагогів

Для педагогів корисно пройти спеціальну навчальну підготовку з опанування методики використання ляльок. Завдяки цьому, вони починають глибше усвідомлювати власні стереотипні уявлення про людей, формують антидискримінаційні ставлення, стають спроможними долати несправедливість та ексклюзію.

Заняття з використанням ляльок підвищують рівень участі дітей, спонукають їх активно слухати, а педагогів – приймати відповіді кожної дитини і надавати позитивний зворотний зв'язок. Завдяки лялькам дорослий не нав'язує дітям власні ідеї (може відійти вбік і дати малюкам можливість самостійно визначити почуття персонажа та намагатися знайти вихід з його складної життєвої ситуації).

З допомогою ляльок педагог має змогу реагувати на проблемні питання, які виникають під час занять. Водночас можна діяти випереджально та обговорювати певне питання до того, як воно виникне в групі (наприклад: різні форми дискримінації та упередженості, зокрема за ознакою інвалідності, мови, соціального становища, сексуальної

орієнтації, культури, віри, стану здоров'я, особливостей зовнішності, ВІЛ/СНІД тощо). Ляльки допомагають кардинально змінювати культуру групи: покінчити з дражнінням, прізвиськами та ексклюзивом – на зміну яким придуть турбота, повага і підтримка.

Методика використання ляльок-персон дає оптимальні результати за умови її реалізації в межах інклюзивного освітнього середовища, спрямованого на подолання упереджень. Перед тим, як почати працювати з ляльками, доцільно обговорити цей метод з усіма колегами, щоб наперед визначити проблемні питання і заручитися їхньою підтримкою.

Відгуки педагогів і батьків про методику «Лялька-персона»

«На мою думку, цей метод передбачає поступове, ненав'язливе виховання та спрямування розвитку дитячої свідомості, особистості. Дає змогу безболісно торкнутися, як і особистих проблем дитини, так і загальних проблем суспільства».

«Я дуже рада, що використовуючи ляльок, педагоги вчать наших дітей бути доброзичливими, співчутливими, небайдужими до проблем інших. Вчать поважати людей незалежно від їхнього зовнішнього вигляду, фізичних особливостей».

«Працюючи з лялькою, треба усвідомлювати, що ти не просто граєш з дітьми, а робиш велику справу, плекаючи в їхніх серцях і душах паростки добра. І, найголовніше, необхідно самому бути співчутливим, доброзичливим, толерантним і неупередженим, необхідно самому ЛЮБИТИ людей».

«Усвідомлення малюками того, що не лише вони, а й інші діти стикаються з різними проблемами у налагоджуванні соціальних відносин, допомагає їм позбутися певних комплексів, підвищує самооцінку. Участь дошкільнят у вирішенні проблем інших людей розвиває в малюків емпатію, викликає бажання допомоги, стати на захист тих, кого ображають».

«Під час зустрічей із лялькою діти навчаються неупереджено ставитися до людей, які відрізняються від інших і не є «ідеальними». Сподіваюся, що практичний досвід аналізу проблем (власних та інших людей), пошуку виходу зі складних ситуацій допоможе дітям не розгубитися у своєму дорослому житті».

«Нам, вихователям, теж потрібні ляльки. Тренінг змусив замислитися не лише про емоційний розвиток і ставлення дітей, а й свої власні. І це непросто».

«Було цікаво працювати в малих групах і придумувати персони для ляльок. Це була дуже творча робота. Ми склали історії на основі проблемних питань і в формі рольової гри вчилися працювати з ляльками».

«У нашому світі багато жорстокості, байдужості. Діти часто бувають агресивними, жорстокими зі своїми однолітками. Тому не буде зайвим нагадати малюкам про моральні аспекти співіснування у соціумі».

«Дуже рада, що наших дітей вчать бути доброзичливими, співчутливими, небайдужими до проблем інших людей, поважати незалежно від їхнього зовнішнього вигляду, фізичних особливостей».

«Під час спостереження за тим, що відбувається, захоплює дух ... як від споглядання чуда! Ось вони, наші діти, такі егоцентричні і несамостійні, виключно діями свого дитячого колективу вирішують складну морально-етичну або практичну проблему, демонструючи гуманізм і емпатію!»

«Ляльки спонукають дітей говорити про подібні риси та відмінності між ними. Вони усвідомлюють, що бути не таким як усі – це нормально і це не привід насміхатися одне з одного».

«Ми використовуємо ляльок, аби допомогти дітям зрозуміти, що слова і дії можуть завдавати болю, а також мотивувати їх ставати на захист тих, хто стикається з дискримінацією».

«Ляльки допомагають дітям формувати позитивне самосприйняття та розвивати емоційний інтелект».

«Ляльки заохочують дітей говорити про упередження, стереотипи чи хибні уявлення з якими вони можуть стикатися. І це значно ефективніше, ніж забороняти подібні розмови. Коли проблемні питання виносяться на поверхню, можна спробувати шукати відповіді на них».

«Обговорення проблемних ситуацій за допомогою ляльок-персон не означає, що відразу буде знайдено шляхи їх вирішення. Часто це тривалий процес, коли одну проблему розбирають впродовж кількох занять. Не кожену проблему діти в змозі вирішити, але розмова про неї сама по собі є корисною. Також, важливо, аби діти відчували, що є безпечне місце, де вони можуть поговорити про те, що відбувається в їхньому житті».

«Методика «Лялька як персона» – своєрідна модель світу, яка допомагає дошкільнятам збагатити і узагальнити свої знання про цей світ, про відносини між людьми, розвинути навички комунікації та взаємодії, зростити в собі кращі людські якості!».

«Не відразу, але я поступово навчилася ставити дітям запитання, долучати їхні пропозиції та інтегрувати в історію іншу потрібну їм інформацію. Робота з ляльками – це ефективний, стимулюючий і цікавий спосіб обговорювати проблемні питання з маленькими дітьми».

«Не всі історії ляльок-персон закінчуються добре, і для дітей це важливий життєвий урок. У педагога не завжди є відповідь, ми можемо пошукати її разом або лялька-персона може знайти її сама та розповісти про це наступного разу».

3. Обираємо ляльок

Де взяти ляльку-персону

Ляльок можна виготовити самостійно або ж придбати. Їх можна зробити з картону, а їх одяг – з паперу; форми тіла, колір шкіри, тип волосся тощо мають виглядати природно.

Яких персонажів варто використовувати

Доречно, щоб ваша перша лялька репрезентувала культурну більшість дітей у вашій групі (йдеться про колір шкіри, культурну приналежність, мову спілкування тощо). Простежте, щоб риси обличчя ляльок були реалістичними. Якщо в ляльок є волосся, то на дотик воно має бути схожим на справжнє.

Представляйте ляльку-хлопчика першою, бо інакше діти вважатимуть, що всі ляльки – це дівчатка і призначені лише для дівчаток. Варто мати рівномірну кількість різних персонажів хлопчиків і дівчаток.

Почніть з однієї-двох ляльок і поступово поповнюйте свою колекцію: що більше персонажів, то ширший діапазон людського розмаїття, з яким можна ознайомити дітей. В садочку мають бути ляльки, які представляють приналежність до різних рас, культур, людей з інвалідністю (навіть якщо в закладі таких дітей немає). Це особливо важливо в ситуації, коли всі діти належать до однієї культурної групи і володіють лише домінуючою мовою.

Намагайтеся залучати батьків до виготовлення чи придбання ляльок для того, щоб персонажі виглядали правдиво (фізичні особливості зовнішності, культурна приналежність тощо) і щоб ті чи інші типи інвалідності були передані точно.

Імена персонажів добирайте відповідно до їхньої індивідуальності та культурного походження.

Простежте, щоб на підсвідомому рівні у дітей не підсилювались стереотипи. Наприклад, нехай серед колекції ваших персонажів будуть: одна лялька з інвалідністю,

але не безпомічна; ляльки з бідних і багатих родин; у деяких ляльок мами будуть висококваліфікованими фахівцями, а в інших домашнім господарством опікується тато, в деяких ляльок буде тільки мама чи лише тато, а деякі житимуть зі своєю бабусею.

Наявність кількох ляльок (колекції) гарантує, що неприємні життєві ситуації розподілятимуться між ними таким чином, щоб жодна з них не виглядала в ролі «жертви».

Далі ми розглянемо етапи перетворення ляльок на «маленьких людей» – створення персони і складання історії, яка відповідає сутності цього персонажу.

Як виготовити ляльку

Залежно від вашого задуму, вони можуть бути маленькими чи більшими, але оптимальним видається зріст близько 70 см, оскільки такому персонажу пасуватиме одяг малюка до 6-ти місяців. Ляльки з м'якої тканини привабливіші, їх хочеться обійняти. Це особливі ляльки, не схожі на тих, які є у домашньому ігровому куточку. Рекомендується використовувати м'яку та нещільну набивку, щоб лялька могла сидіти, згинати руки і щоб шия була достатньо міцною, аби втримувати голову. Необхідно дотримуватися вимоги безпеки та гігієни: не використовуйте токсичні матеріали чи такі, що спричиняють алергію, уникайте намистин та дрібного декору, бо маленькі діти можуть їх проковтнути тощо.

Щоб відтворити різні кольори шкіри, використовуйте тканину різних відтінків (від темно-коричневого до рожево-вувато-бежевого). Щоб отримати реалістичні кольори, спробуйте проекспериментувати з природними барвниками (наприклад лушпинням цибулі,

ромашки, шавлії чи горіху), відваром яких фарбується тканина. Намагайтеся виготовити волосся ляльки таким чином, щоб воно виглядало природним і було приємним на дотик; продумайте різні зачіски, відповідно до індивідуальних особливостей задуманого персонажа.

Для кучерявого волосся оберіть шерсть чи інший матеріал, який можна знайти в крамницях товарів для рукоділля. Щоб волосся було густим, прикріплюйте окремі пасма якнайближче одне до одного. Надійно прикріпіть волосся до голови, аби воно не спадало, коли діти «спілкуються» з ляльками. Можна додати різні прикраси для волосся (стрічки, бантики тощо).

Одяг для ляльок можна виготовити самостійно, придбати вживаний у магазині чи на ринку або попросити батьків принести непотрібні дитячі джинси, футболки, шорти,

плаття тощо. Для кожної ляльки варто мати кілька комплектів одягу, щоб вони не були завжди вдягнуті в одне й те саме, коли «приходять у гості» та «розповідають» свої історії.

Для ляльок з виразною інвалідністю можна виготовити окуляри, слухові апарати, милиці, візки (дещо можна попросити принести батьків чи звернутися до відповідних організацій, де є такі речі, що вийшли з ужитку). Порадьтеся з батьками про те, як зробити такі речі реалістичними. Можна також зробити ляльок, що зображують дітей із синдромом Дауна, повненьких персонажів та ін.

КЕЙС-СТАДІ

ВИГОТОВЛЕННЯ ЛЯЛЬОК

Під час тренінгу група педагогів працювала над тим, як надати лялькам максимально автентичної зовнішності. Вони обговорювали риси обличчя, текстуру волосся і зачіски, а також як зробити інвалідний візок чи слуховий апарат для ляльок з інвалідністю. Це виявилось складним завданням, тому вони вирішили порадитися з колегами і батьками.

На етапі створення персонажів виникло дуже багато питань для обговорення: гендерні стереотипи, інвалідність, стигматизація, зумовлена ВІЛ та СНІД. Чимало педагогів зауважили, що ця робота спонукала їх до критичного переосмислення власних стереотипних уявлень. Виготовлення ляльок виявилось не лише копіткою вправою з майстерного шиття – воно стало інформаційно-просвітницьким для педагогів. Тому заняття з виготовлення ляльок можна вважати важливою складовою навчальних тренінгів для педагогів.

«Діти сприймають ляльок як маленьких друзів, тому не дивно, що вони ототожнюють себе з ними, що між ними з'являється емоційний зв'язок. Але ще дивовижніше бачити, що педагоги теж ставляться до ляльок як до дорогих їм «людей»!»

ВИГОТОВЛЕННЯ ЛЯЛЬОК

Педагоги вибрали викрійку, яка не потребувала великої кравецької майстерності, а батьки принесли матеріал. Одна мама пофарбувала ситцеву тканину заваркою чаю, щоб отримати природний колір «шкіри» персонажа. Інші експериментували з різними техніками зображення очей, носа, рота та дібрали відповідні нитки для волосся. Все шили вдома. Готових ляльок одягли у відповідний одяг і взуття, придбані в магазинах вживаних речей. Батьки також допомагали створити детальну особисту історію для кожного персонажа. Завдяки цьому кожна ляльку вдалося зробити індивідуальністю. Педагоги отримали корисний досвід зі співпраці з батьками, налагодили з ними теплі стосунки, більше дізналися про родини своїх вихованців.

4. Створюємо «маленьких людей»

Народження персонажа

Щоб створити особисту історію персонажа, індивідуальність кожної ляльки, потрібно визначити її стать, фізичні характеристики, колір шкіри, характер, тип родини, культурну, релігійну і соціальну приналежність, мову чи мови, якими вона розмовляє, стан здоров'я, страхи, уподобання, особливі здібності та особливі потреби.

Найкраще джерело інформації – батьки та інші члени родини. Наприклад, можна розпитати батьків, чия дитина пересувається у візку, про практичні труднощі та радості в її житті. Можна також отримати інформацію з інтернету, в бібліотеках та в місцевих громадських організаціях.

Щораз, додаючи новий персонаж до своєї колекції, запросіть усіх вихователів обговорити та узгодити її особисту історію та інші аспекти. Намагайтеся залучати до цієї розмови батьків/підкувальників.

Ведіть записи про кожного персонажа, який створюєте. Обов'язково фіксуйте всі деталі, які додаєте під час занять з дітьми, коли лялька розповідає свою історію. Для кожної ляльки доцільно завести окремий зошит чи папку, а на обкладинку можна наклеїти її портрет, намальований кимось із дітей. Ознайомте батьків з цими записами. Знаючи особисту історію кожної ляльки, легше вибрати ту, чия особистість найбільше відповідає життєвій ситуації, про яку вона розповідатиме дітям.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЛЯЛЬКУ-ПЕРСОНУ

1. Ім'я та прізвище: Петрик Зайченко.
2. Стать: хлопчик.
3. Вік: 5 років. День народження: 20 лютого.
4. Рідна мова: українська, може спілкуватися російською.
5. Родина:
 - мама: Ольга Василівна.
 - тато: Роман Миколайович.
 - брат: Микита (3 роки, день народження – 15 травня).
 - бабуся: Ганна Петрівна; дідусь: Василь Федорович.
 - бабуся: Валентина Іванівна; дідусь: Микола Олексійович.
6. Місце проживання: вул. Незалежності, 23; приватний будинок з 5 кімнат; мешкає з мамою, татом та братиком; має власну кімнату.
7. Тато працює водієм, а мама – кухаром.
8. Захоплення: любить малювати, плавати, гратися машинками.
9. Улюблені страви: манна каша, пиріг з яблуками, морозиво.
10. Особливі дні: Новий Рік, день народження.
11. Що приносить радість: спілкування з родиною, прогулянки з мамою, татом та братиком, похід до кафе, де можна їсти морозиво.
12. Засмучує, змушує сердитися: сварки з друзями, те що дідусь та бабуся далеко живуть і він їх рідко бачить.
13. Чого боїться: залишатися на самоті, великих собак.
14. Мрія: подорож з батьками до Києва, щоб подарували новий велосипед.

Для кожного персонажа можна скласти персональний «паспорт», який міститиме важливу інформацію про нього, його родину, друзів, вподобання, мрії, страхи тощо. Формат оформлення таких «паспортів» може бути довільним, інформація в ньому може поповнюватись, однак ключові дані мають залишатися незмінними. Як наведено у прикладі.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЛЯЛЬКУ-ПЕРСОНУ

Ім'я: Роман.

Вік: 6 років.

Мова: російська, українську розуміє, але ще погано нею розмовляє, вивчає англійську.

День народження: 22 квітня.

Тато Андрій Іванович – шахтар, зараз працює таксистом.

Мама Ірина Анатоліївна – вчителька, зараз домогосподарка.

Бабуся Марія Степанівна – пенсіонерка.

Молодша сестричка – Оленка.

Любить: гуляти біля фонтанів.

Засмучується: коли на нього не звертають уваги, коли треба розлучатися із друзями.

Боїться: сильного гуркоту, салютів, вони нагадують йому звуки вибухів, які він чув у Донецьку.

Мешкає: зараз в місті Дніпро у багатоповерховому будинку, у двокімнатній квартирі, з батьками, бабусяю і сестричкою Оленкою трьох років. Спить в кімнаті з бабусяю.

Полюбляє займатись: конструювати, гратися машинками, складати пазли.

Вдається добре: читати, рахувати, малювати.

Труднощі: складно розмовляти українською мовою, оскільки сім'я російськомовна.

Фізичні заборони (у зв'язку з особливостями здоров'я): здоровий.

Улюблена їжа: пельмені, піца, морозиво, сосиски.

Не любить їсти: рибу.

Улюблені свята: день народження, Новий рік, Різдво.

Улюблені книги, казки, мультфільми: казки Андерсена, мультфільми «Маша і ведмідь», «Трактор Том», «Тачки», «Фіксики».

Складаємо особисті історії ляльок

Якщо ви придумуєте історії, які стосуються життя малечі, це їм сподобається, вони активно долучатимуться до обговорення та навчатимуться з них. Цікаві сюжети, в яких описуються сильні емоції, наприклад, коли йдеться про конфлікти між дітьми, які не можуть поділити іграшки, або про вилучення з гри, допомагають зробити історії реалістичними та привернути увагу.

Коли ви починаєте працювати з ляльками, використовуйте звичайні повсякденні сценарії з радісними подіями, і лише згодом переходьте до сумних історій чи складних ситуацій. Продовжуйте чергувати щасливі історії з історіями про емоційні та соціальні проблеми.

Ви вирішуєте, чому лялька розповідатиме ту чи іншу історію та визначатимете, чого саме діти мають навчитися, або що вони мають відчувати. Ви маєте добре знати історію кожної ляльки, щоб вибрати ту, яка найбільше відповідає характеру життєвої ситуації, про яку вона розповідатиме дітям. Звісно, не завжди можна передбачити реакцію дітей.

Самі історії можуть стосуватися проблемних питань, які вже виникали, або в яких ви розглядаєте з дітьми певну проблему ще до того, як малюки з нею стикнуться.

Коли ви складаєте історії на основі реальних випадків, які відбувалися в садочку чи про які вам розповіли батьки, доречно вибрати ляльку іншої статі, культурної приналежності чи з інакшим складом родини, щоб дитина не впізнала себе і щоб її не впізнали інші діти. Тобто намагайтеся не привертати небажану увагу до цієї дитини.

Особиста історія Марійки

Марійці 4 роки. Вона розмовляє українською мовою. Марійка мешкає в двокімнатній квартирі зі своєю бабусею, тіткою Вірою, двоюрідними сестрами Ніною та Світланкою. Її мама працює хатньою робітницею далеко від родини. Марійка спить на одному ліжку з бабусею та сестричкою Ніною. Щовечора перед сном бабуся розповідає їм казочку.

Де ти спиш? З ким ти мешкаєш? *

**(Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа. Подібні запитання передаються педагогом від імені ляльки).*

Марійка ходить до дитячого садка. Після садочка вона допомагає бабусі поратися по господарству, іноді миє посуд чи підмітає. Їй також подобається гратися зі своїми двоюрідними сестричками і друзями. Її найкращу подругу звати Катруся. Катруся має хворобу серця. Іноді вона трішки нездужає і не виходить надвір гратися.

Найбільше Марійка любить гратися в піжмурки. Коли діти втомлюються гратися надворі, вона дивиться телевизор, особливо любить мультики. Дівчинка дуже любить циркові вистави. Марійка не любить сварки та бійки, а ще вона боїться вогню.

Яка твоя улюблена гра? Страва? Телевізійна програма? Чим ти любиш займатися? Чого ти боїшся? *

**(Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа. Подібні запитання передаються педагогом від імені ляльки).*

Історія/сценарій Марійки

Після того, як Марійка кілька разів приходила в гості, і в дітей з нею склалися хороші стосунки на основі таких позитивних тем як цирк, її навчання в підготовчому класі, страви, які полюбляє готувати її бабуся тощо, можна представити певне проблемне питання / сценарій.

Історія/сценарій. Почніть із кількох запитань про Марійку, щоб нагадати дітям про її минулі візити. (Хто пам'ятає, що Марійка любить їсти? З ким вона мешкає? Чим любить займатися?)

Коли Марійка завітала минулого разу, вона була в хорошому настрої, бо напередодні ходила в цирк разом з тіточкою Вірою. Але сьогодні вона не дуже радісна. Розумієте, її мама пообіцяла провести ці вихідні з ними, але щойно надіслала повідомлення, що не приїде, бо захворіла. Марійка так давно не бачилася з мамою!

Як на вашу думку, що відчуває Марійка? (Діти говорять про почуття Марійки та свої власні).

Що Марійка може зробити? Які ідеї у вас є, щоб їй допомогти? (Діти висловлюють свої пропозиції про те, як вирішити проблему).

Зокрема, вони можуть запропонувати намалювати малюнок чи листівку і надіслати мамі. Можна організувати таку діяльність додатково після того, як лялька піде або ж вона залишається і спостерігає.

Наступного разу для історії Марійки можна використати інше проблемне питання, наприклад:

«Найкраща Марійчина подруга Катруся дуже хвора. Вона вже два дні лежить у лікарні».

Можете пригадати, яка в Катрусі хвороба?

Як на вашу думку, що відчуває Марійка?

Що ви можете зробити, коли ваш друг чи подруга хворіє? Що ви можете зробити, коли ваш друг чи подруга засмучений?

Особиста історія Віті

Віті 6,5 років. Він живе зі своєю мамою, бабусяю і маленькою сестричкою Танею. Таня спить в тій самій кімнаті, що й він.

Де ти спиш? Чи є в тебе братик, сестричка?*

**(Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа. Подібні запитання передаються педагогом від імені ляльки).*

Маленька сестричка часто плаче і Вітя прокидається, бо їхні ліжечка стоять поруч. Це йому не подобається. Але вчора він був дуже радий, бо мама дозволила йому допомагати купати сестричку. Вона бадьоро хлюпалась, і це було весело. Вони обоє дуже намокли, навіть намокли його окуляри. Він має обережно поводитись з

окулярами, бо одного разу поламав їх, коли бігав надворі. Довелося купувати нові.

Вам подобаються нові окуляри Віті?*

** (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа. Подібні запитання передаються педагогом від імені ляльки).*

Вітя ходить в дитячий садочок. Там на заняттях діти малюють і пишуть, йому це подобається. Але найбільше він дуже любить час, коли можна гратися надворі. Ще йому подобається грати з друзями у футбол. Також він любить різні оповідання та телевізійні передачі про тварин.

Яка ваша улюблена телепрограма? Яка історія чи гра найбільше подобається?*

** (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа. Подібні запитання передаються педагогом від імені ляльки).*

Вітя любить шоколадне морозиво. Іноді вони з мамою ходять в кафе їсти морозиво і йому це дуже подобається. Ще він любить тістечка, а овочі не любить.

Які ваші улюблені страви?*

** (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа. Подібні запитання передаються педагогом від імені ляльки).*

Історія/сценарій Віті

В історії акцент зроблено на тому, що Вітя носить окуляри, з чого можна почати обговорення теми інвалідності. Водночас, діти можуть захопитися розповіддю персонажа про маленьку сестричку чи про шоколадне морозиво, а на окуляри не звернуть увагу.

Вдома Вітя розмовляє російською мовою, але у школі всі спілкуються переважно українською. Іноді діти сміються над ним. Він точно не знає, але здогадується, що це через те, як він говорить українською (він невправно вимовляє нові для нього слова, іноді вживає їх недоречно). Віті не подобається, коли діти над ним насміхаються. (Це може бути ще однією темою для обговорення).

Що, на вашу думку, він має робити? Що він може сказати цим дітям? До кого він може звернутися по допомогу в школі?

Діти висловлюють різні ідеї: «Він може розповісти своїй мамі та бабусі, а вони потім скажуть вчительці, і вона поговорить з дітьми»; «Він може попросити свого друга піти з ним, щоб сказати тим дітям: «Припиніть. Мені не подобається, коли ви з мене насміхаєтеся»; або «Він може попросити свого дядька побити їх».

Вітя говорить, що ви дали йому багато ідей. Тепер він почувається значно краще. Він поговорить зі своєю вчителькою і з мамою, а також попросить свого друга Сергійка піти з ним, щоб сказати дітям припинити глузувати. Він дуже вам вдячний. Він запитує, чи цікаво вам дізнатися, як владналась ця ситуація. Він вам розповість наступного разу, коли прийде в гості. До побачення. (Подібні репліки передаються педагогом від імені ляльки).

Додаткові приклади персонажів та історій

Усі ці історії стосуються питань розмаїття, подібних і відмінних рис. Деякі з них складені у відповідь на упередження, які діти висловлювали або які відчували. Інші історії такі, щоб допомогти дітям пізнати різні аспекти розмаїття і, таким чином, запобігти формуванню упереджень та дискримінації.

Історія/сценарій Толика (гендерне питання)

Можливо, вам доводилося чути від дітей прізвиська і дражнилки, пов'язані з гендерними ролями та/або ж сексуальною орієнтацією. Наприклад, одну з дівчаток у групі дражнять через те, що вона любить гратися в «хлопчачі» ігри, або, навпаки, окремих хлопчиків дражнять за те, що вони граються в «дівчачі» ігри.

Особиста історія

Толікові 5 років. Він любить футбол, розповіді про тварин і чудовиськ та їсти піцу. Толік мешкає з мамою і татом у квартирі. Йому подобається, коли батьки читають йому книжки. Також він любить вдягати різний одяг (дівчачий, хлопчачий) і зображати різних персонажів. Одного разу тато взяв його з собою на риболовлю, і хлопчик був у захваті. Толік хоче бути рибалкою, коли виросте.

Історія / сценарій

Одного дня в садочку якийсь хлопчик сказав йому: «Хлопці не носять плаття! Ти виглядаєш, як дівчисько!». Потім той хлопчик почав насміхатися з Толіка. Толік дуже засмутився, бо йому подобається одягати різні костюми і зображати різних людей. Але коли хлопчик насміхався з нього, на душі було погано.

Як на вашу думку, що відчував Толік? Чи вважаєте ви, коли хлопчики та дівчатка наряджаються в різний одяг – це нормально? Як би ви почувалися, якби робили щось задля розваги, а потім хтось з вас насміхався та ображав? Чи це справедливо? Що ми можемо запропонувати Толікові? Що він може зробити, коли знову піде до дитячого садка? А якщо той хлопчик знову насміхатиметься? Що Толік може йому відповісти? Що він може зробити, аби почуватися краще? (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа).

Історія/сценарій Марка (расова дискримінація)

Особиста історія

Маркові 5 років. Він мешкає в квартирі у спальному районі нашого міста з мамою і татом. Його батьки познайомились в медичному інституті, де разом навчалися. 7 років тому тато Марка приїхав в Україну з африканської країни Конго навчатися на стоматолога. Марк ходить у дитячий садочок в цьому ж районі.

Його найкраща подруга - Маруся. Їм подобається гратися разом та роздивлятися комікси. Марк любить морозиво та футбол. На день народження йому подарували футбольний м'яч. Він любить грати в футбол, але іноді хотів би вміти бігати швидше. Ще він із задоволенням дивиться фільми та мультики.

Історія / сценарій

Можете пригадати, скільки Маркові років? Що йому подарували на день народження? Хто пам'ятає, який його улюблений вид спорту? (Можливі запитання до групи дітей для актуалізації історії персонажа).

Марк сьогодні засмучений, бо вчора діти з іншої групи не дозволили йому грати з ними у футбол та обзивали його. Вони говорили: «Ти дивно виглядаєш», і ще «Ми не граємо у футбол із чорношкірими».

Як, на вашу думку, відчувається Марк? Чи справедливо те, що роблять діти? Що він може зробити, аби змінити ситуацію? (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа).

Історія/сценарій Ліди (питання бідності та соціального статусу)

Особиста історія

Ліді 5,5 років. Вона мешкає в старому приватному будинку з мамою, яка працює прибиральницею. З ними також живуть її бабуся і тітонька. Ліда спить разом з мамою. Переважно вони спілкуються українською мовою. Ліда любить ходити в дитячий садок і свою виховательку.

Дівчинці подобаються історії, які бабуся розповідає на ніч, а також любить допомагати по господарству. З їжі їй найбільше смакує бабусине овочеве рагу. Ліді подобається гратися надворі з друзями в різні рухливі ігри.

Історія/сценарій

Коли Ліда приходила в гості минулого разу, вона розповіла нам про те, як весело в них пройшов день у садочку. Вона перемогла в естафеті та отримала приз! Сьогодні Ліда засмучена. Вчора діти розмовляли про родини і про те, хто з батьків ким працює. Коли вона розповіла, що її мама працює прибиральницею, один хлопчик засміявся і сказав: «Це смішно». Ще одна дитина сказала: «Це не справжня робота. Ось моя мама працює управляючим торговельного центру».

Як, на вашу думку, відчувається Ліда? Що вона може відповісти тим дітям? Що вона може зробити? Вона все ще дуже засмучена через те, що сталося. Кому їй слід про це розповісти? (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа).

Історія/сценарій Данилка (подібні та відмінні риси)

Особиста історія

Данилкові 5 років. Він мешкає з татом і мамою у великому будинку із садом і басейном. Його тато - бізнесмен, а мама читає лекції в університеті. Бабуся хлопчика живе в Італії, і він сподівається, що незабаром полетить літак до неї в гості. Іноді вона сама приїздить у гості на Різдво. В Данилка є старша сестра Єва, якій 11 років. Вона навчила його кататися на велосипеді. Данилко любить гратися надворі, але не любить, коли мама навчає його читати. Іноді в нього виникають неприємності в дитячому садку, коли на заняттях в нього щось не виходить.

Історія/сценарій

Якось Данилко пішов навідати свого нового друга Лесика. Вони щодня разом катаються в парку на велосипедах. Лесик мешкає неподалік.

Коли він вперше прийшов до Лесика додому на вечерю, то почувався не дуже добре, бо батьки і бабуся час від часу розмовляли польською мовою і Данилко нічого не розумів. За вечерею йому сподобалися деякі страви, а деякі були не дуже звичні і не сподобались хлопчику. Йому б хотілося, щоб на вечерю завжди було морозиво. А ще він хоче, щоб його бабуся жила ближче до них, як бабуся Лесика, або ж частіше приїздила в гості.

Чи є в тебе друзі, які розмовляють вдома іншою мовою? Чи є в тебе друзі з іншим кольором шкіри? Або друзі, чий дім не схожий на твій? Чим вони відрізняються? Що між вами є спільного? (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа).

Історія/сценарій Зої (питання: інвалідність та прізвиська)

Особиста історія

Діти вже знайомі із Зоєю, шестирічною дівчинкою, яка живе з мамою і двома сестрами. Вона носить окуляри.

Історія / сценарій

Посадивши ляльку на руки, вчителька говорить дітям, що в Зої є проблема, про яку б вона хотіла їм розповісти. Нещодавно дівчинка ходила на святковий новорічний концерт у школу, де навчаються її сестри (дівчатка танцювали). Але ця школа їй зовсім не сподобалась. Деякі школярі насміхалися з неї та дражнили, бо вона носить окуляри. Але це ще не все. Вони оточили її та почали кепкувати: «Чотири ока, чотири ока!» Вона не знає, що робити і лише плаче.

Як на вашу думку, що відчуває Зоя? Чи справедливо це? Як ми можемо їй допомогти? Що вона може зробити? (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа).

Історія/сценарій Дмитрика (питання інвалідності)

Особиста історія

Це може бути хлопчик, який пересувається у візку, з будь-якої культурної та мовної спільноти, з будь-яким складом родини та соціальним статусом. Він любить всі навчальні заняття у садочку і вже вміє читати. Йому подобається ходити у кіно.

Познайомте дітей з ним упродовж кількох занять, акцентуючи увагу на позитивних аспектах його життя, щоб розвіяти будь-які негативні стереотипи стосовно людей з інвалідністю.

Історія/сценарій

Пригадуєте, минулого разу Дмитрик розповідав нам, як був у кіно? Пам'ятаєте, який фільм він дивився? Але сьогодні Дмитрик роздратований і засмучений. Його група має йти в аквапарк. Дівчинка Ліля сказала йому: «А ти з нами не підеш. Ти ж не можеш ходити. Що ти робитимеш в аквапарку?»

Як на вашу думку, що відчував Дмитрик, коли вона це сказала? Він дуже хоче піти в аквапарк. Що він може сказати Лілі, коли знову прийде в садочок? Чи вважаєте ви, що буде справедливо, якщо він не піде разом з дітьми? Чи можуть діти на інвалідних візках бувати в аквапарку, дитячих ігрових майданчиках та в інших подібних місцях? (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа).

Історія/сценарій Данилка та Яни (гендерне питання)

Діти вже знайомі з Данилком та Яною, бо вони кілька разів приходили в гості до дітей з іншими ляльками (сюжет історії розвивається на ґрунті реальної ситуації: двоє хлопчиків говорили дівчинці, що та не може з ними гратися, бо вона дівчинка і їй треба гратися з іншими дівчатками в «дівчачі» ігри. Відповідно, можна створити дзеркально протилежний сценарій, у якому дівчатка не приймають у гру хлопчиків.)

Данилко розповідає дітям, що хоче дружити з Яною, але вона з ним дружити не хоче. Вчора вона гралася з Наталкою і Світланкою. Він запитав, чи не візьмуть вони його в гру. Яна відповіла, що ні, бо він хлопчик. Вони приймають у гру тільки дівчаток.

Що, на вашу думку, відчував Данилко?

Діти озвучують почуття Данилка (засмучений, пригнічений, трішки сердитий, нещасний, самотній, розчарований). Вони говорять, що це неправильно. Їм шкода хлопчика. Вони розповідають про випадки, коли інші діти не хотіли гратися з ними і як вони через те почувалися.

Чому Яна не хоче гратися з хлопцями?

Діти висунули кілька причин і запропонували можливі способи виходу з цієї ситуації. Діти обговорювали ці пропозиції і запропонували ляльці варіант, який вважали найкращим. Заняття закінчується позитивним відгуком на їхню пропозицію. Данилко вирішив, що вони мають рацію. Якщо Яна не бажає з ним гратися, він знайде інших товаришів для гри, і його вихователька згодом поговорить про цю проблему.

Історія/сценарій Кості (питання ВІЛ і СНІД)

Особиста історія

Костя мешкає зі своїм татом, мамою та тіткою Танею, яка ВІЛ-позитивна. Хлопчик любить свою тітоньку. Йому подобається допомагати їй у приготуванні їжі. Вона читає йому різні історії. Він любить гратися з друзями в дитячому садку та на дитячому майданчику біля свого дому. Костя добре запам'ятовує вірші і любить їх декламувати, а заняття математикою йому не подобаються.

Історія / сценарій

Сьогодні Костя засмучений. Пам'ятаєте його тітоньку Таню, яка ВІЛ-позитивна? Іноді вона почувається бадьоро, але іноді нездужає. Нещодавно їй було дуже погано. Їй потрібні спеціальні ліки, які називаються «анти-ретровірусні препарати» (АРВ). Вона має вживати здорову їжу, обов'язково приймати ці спеціальні ліки і періодично приходити до лікарні на обстеження.

Вчора Костя запросив свого друга Максима до себе додому погратися. Знаєте, що відповів Максим?

Він сказав: «Ні, я не піду до тебе додому, бо не хочу заразитися СНІДом. Мама каже, що в твоєї тітки Тані СНІД».

Як ви гадаєте, що відчуває Костя?

Що б ви відчували, якби ваш друг так сказав?

Як ви вважаєте, чому Максим так відповів? (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа).

Костя дуже засмучений і сердитий, бо знає, що Максим не може заразитися ВІЛ чи СНІД від його тітки, якщо прийде погратися.

Що Костя може сказати Максимові?

Як він може пояснити Максимові, що той не захворіє на СНІД, якщо прийде до нього в гості?

Що ще хлопчик може зробити для вирішення цієї проблеми, адже така ситуація може повторитися знову з іншими його друзями?

Що б ви зробили на місці Кості? (Можливі запитання до групи дітей, які педагог ставить у процесі розповіді історії персонажа).

5. Заняття з лялькою-персоною

Загальна організація роботи

Під час роботи з ляльками педагог виконує функцію їх перекладача. Педагог не є лялькою (не перевтілюється у цей персонаж), а лише говорить від її імені: переповідає дітям те, що лялька «прошепотіла» на вушко або розповіла раніше. Поводьтеся з лялькою бережно, коректно. Так ви подаєте дітям приклад, як вони мають ставитися один до одного.

Оптимально організувати заняття тривалістю 5-7 хвилин з усією групою або у підгрупах (по 10-12 малюків). Розмістіть малечу півколом, щоб якомога більше з них могли долучатися до обговорення. Якщо група надто велика, ймовірно, що діти стануть непосидючими, очікуючи своєї черги висловитися. Крім того, у завеликій групі педагогу складно стежити за тим, що відчуває кожна дитина і заохочувати кожного до участі в обговоренні.

У дитячому садочку доцільно встановити певні правила використання ляльок. Наприклад, не використовувати їх під час звичайних ігор. Адже це особливі ляльки, які «приходять» у гості лише, коли група збирається разом для спільної бесіди. Це не іграшка у звичному розумінні. Час від часу лялька чи ляльки можуть залишатися у приміщенні групи під вашим наглядом з особливою метою: можливо, вони трішки посидять у читальному куточку, або приєднаються до дітей на занятті співів, або в них буде індивідуальна бесіда з окремою дитиною. Іноді лялька може «прошептати» щось на вушко окремій дитині (слова підбадьорення, пораду тощо).

Знайомимо дітей з персонажем

Візьміть ляльку на руки і представте її дітям. При цьому слід говорити звичайним тоном. Нехай лялька час від часу щось «шепоче» вам на вухо.

Можна сказати дітям, що вони не зустрічалися з цією лялькою раніше, але невдовзі стануть добрими друзями. Ляльку можна провести по колу, щоб діти привіталися за руку чи обійняли. Зауважте малюкам, що лялька не любить, щоб її роздягали чи смикали за волосся, або зупиніться і запитайте ляльку чи не заперече він/вона, щоб його/її обняли.

Під час першого візиту не потрібно розповідати особисту історію ляльки, ви лише знайомите дітей з нею. Коротко представте: зазначте 3 – 4 важливі деталі про родину ляльки, її уподобання, звички, зацікавлення. Презентація під час знайомства має бути короткою, інформативною і цікавою. Головне завдання цього етапу – привернути увагу дітей, зацікавити тим, що відбуватиметься з лялькою надалі. У малюків має виникнути бажання поділитися інформацією зі свого життя саме з нею.

За допомогою запитань спонукайте дітей по черзі ділитися своїм досвідом / інформацією про себе. Наприклад: «Софійка (лялька) любить апельсини. А які ваші улюблені фрукти? Ти також любиш апельсини чи тобі більше подобаються інші фрукти?» Заохочуйте дітей ставити запитання, обговорювати персонажа та ділитися інформацією про власне життя.

Наприкінці нагадайте малечі, як звати ляльку, з якої вона родини тощо. Під час подальших занять розповідь про неї буде докладнішою, із розгортанням подій у її життєвих історіях. Особиста історія кожної ляльки залишається незмінною так само, як історії дітей.

Розповідаємо історію (методичні рекомендації)

Нагадайте дітям про особистість ляльки та її мінутний візит (*хто ця лялька і що відбувалося, коли вона(він) приходила до нас у гості минулого разу?*). Водночас, не використовуйте слово «лялька», а завжди називайте персонажа на ім'я.

Виступаючи в ролі оповідача, розкажіть історію, яка слугує вступом до заняття (*Що сталося з лялькою тепер?*).

Виступаючи в ролі фасилітатора, ставте відкриті запитання, насамперед, щоб спонукати дітей виявляти емпатію та говорити про емоції (*Як на вашу думку, що відчувала лялька? Як би ви почувалися, якби з вами таке сталося?*), а потім запропонуйте поміркувати над способами вирішення проблемної ситуації (*Що, на вашу думку, лялька має зробити? З ким вона може поговорити? Як ми можемо допомогти ляльці?*).

В ролі оповідача, завершіть заняття: подякуйте дітям за їхню участь в обговоренні, нагадайте про найбільш доречний варіант (чи варіанти) залагодження проблемної ситуації та дозвольте попрощатися з лялькою, яка «обіцяє» наступного разу розповісти про те, як вирішилася ця ситуація.

За можливості, проводьте заняття мовою, якою діти розмовляють вдома / рідною мовою. Якщо вам потрібна допомога перекладача, спробуйте залучити когось із батьків / піклувальників чи старший дітей.

Побудуйте історію навколо одного простого питання і не відходьте від нього. Розповідаючи історію про те, що сталося з персонажем, будьте конкретні та уникайте узагальнень, вживайте зрозумілі дітям слова. Таким чином у вас із дітьми має скластися конкретна, предметна бесіда про те, що сталося з лялькою і як вона (він) відчувається через це.

Створюйте історії, які відповідають віку дітей, цікаві для них, спонукають до участі в розмові та містять нову інформацію чи корисний досвід. Близькі дітям сюжетні колізії з яскравими емоціями, які часто трапляються в житті дітей (улюблена їжа, популярний мультик тощо) привертають дитячу увагу. Вони одразу можуть співвіднести

такі історії з власним життям. Водночас, варто уникати надто довгих сюжетів, великої кількості учасників «подій» та надмірної деталізації чи описів. Це відволікатиме дітей від головного проблемного питання. Наприклад, якщо ви розповідаєте історію про дівчинку, яку дражнять інші діти і у вступній частині згадуєте, що нещодавно мама купила їй новий велосипед, то група, найімовірніше, зосередиться на нових іграшках і вам доведеться обговорювати проблему цькування іншим разом.

Можна розширювати кругозір дітей, додавши до оповіді два-три поняття (назви міст, страви тощо), про які лялька (персонаж) дізналася або про які хотіла б дізнатися докладніше.

Коли використовуєте більше однієї ляльки, продумайте характер взаємин цих персонажів і те, чого діти могли б навчитися в кожній з них. Можна «привести в гості» дві ляльки, з якими діти вже знайомі, щоб кожна розповіла власну версію тієї самої історії, – тобто запропонувати дітям два погляди на одну й ту саму подію / ситуацію. Ви навіть можете долучити більше персонажів, щоб допомогти дітям навчитися зважувати на потреби цілої групи. Але, збираючись це зробити, пам'ятайте, що потрібно бути обережним, аби не заплутати малечу.

Обговорення

Перед тим, як розповісти історію, варто переглянути свої записи та освіжити в пам'яті особисту історію ляльки, яку використовуєте. Якщо ви щось забудете чи зміните, діти швидко це помітять.

Підготуйте відкриті запитання, щоб спонукати їх розмірковувати і долучатися до розмови (*Що відчуває лялька? Чому? Що б ви відчували, якби з вами сталося те саме?*).

Дайте їм трохи часу, щоб відповісти: поставте запитання і зачекайте, даючи змогу подумати, а вже потім говорити. Стежте за тим, щоб дітям ніколи не ставало ніяково і щоб вони не відчували приниження, коли висловлюють свої ідеї, переконання та почуття. Створіть безпечний простір, де можна обговорювати будь-яке питання.

Намагайтеся аби бесіда велась таким чином, щоб говорили переважно вихованці; уважно слухайте все, що вони кажуть; повторюйте сказане, щоб кожного було почуто; давайте зрозуміти їм, що уважно вислухали та цінуєте їхню думку; реагуйте на те, що висловлюють малюки та, за потреби, підтримуйте їх. Потрібно спостерігати хто і як реагує та відповідає, а хто ні.

Уникайте надмірного зосередження уваги на проблемах і негативних моментах. Намагайтеся без потреби не лякати малечу. Деякі проблеми не по силах вирішити дітям, а тому, замість додати їм упевненості, обговорення лише призведе до зневіри в собі та виникнення фобій. Потрібно заздалегідь вивчити коло питань / тем, які відповідають рівневі вікового розвитку дитини та її досвіду.

З допомогою історій можна оцінити, що діти вже знають про певну тему, та виявити хибні уявлення, які встигли в них сформуватися. Якщо таке стається, коли ви розповідаєте історію, можна відреагувати на це безпосередньо в тексті історії або розробити іншу на основі цієї теми. Крім того, можна розповісти історію про те, як лялька вірить у щось неправильне, а потім дізнається, що помилялася. Лялька, яка в одній історії зробила щось погане або припустилася помилки, може поводитися позитивно в наступній вигаданій ситуації, що логічно продовжує попередню. Наприклад, якщо в одній історії вона (він) когось образила, то наступного разу вона (він) може привітно поставитися до нової дитини і підтримувати її. Коли ви приводите в гості до дітей персонаж, з яким вони вже знайомі, нагадайте про деталі її життя та риси характеру тощо. Дуже доречно, коли це стосується ситуації, про яку лялька збирається розповісти цього разу. Можна також пригадати з дітьми історії, про які персонаж розповідав раніше, поставити запитання, що допоможуть дітям відтворити ключові моменти колізії чи окремі деталі. Якщо ви щось забудете, варто запитати дітей – вони обов'язково пам'ятають.

Почуття та емпатія

Важливо заздалегідь продумати, які емоції має викликати в дітей конкретна історія і як малюки можуть на неї відреагувати. Описуйте ситуації, що дають змогу досліджувати як позитивні, так і негативні емоції. Історії про складні ситуації, з якими стикалися діти, ймовірно викликать у них співчуття та емпатію.

Обговорення почуттів та ідей значно важливіше за пошук ідеального вирішення конкретної проблеми. Заохочуйте дітей називати почуття (свої власні та ляльки), слухати один одного, висловлювати свої ідеї та співпереживати персонажам. Аналізуючи почуття персонажів, діти починають розуміти їхні мотиви, тобто те, чому вони поводитися і думали саме так. Дітям подобається давати поради лялькам, а також говорити про свої власні вчинки та ситуації, які траплялися з ними.

Діти можуть знайти розраду в усвідомленні, що не лише вони переживають болісні почуття: «Я не один такий», «Він такий самий, як я». Допомагаючи персонажам вирішувати проблеми, малеча отримує можливість висловити власні почуття та дізнаються, що коли поділишся з кимось своєю проблемою, стає легше. Історія може засмутити, особливо, якщо відображає їхнє власне життя, а з іншого боку, допомогти виробленню навичок для залагодження складних життєвих ситуацій.

Якщо окремі діти не дуже задоволені певними аспектами своєї особистості (особливості зовнішності, невміння щось робити тощо), вчитель може розповідати історії, в яких персонажі позитивно сприймають подібні прояви чи якості або навіть пишаються ними (наприклад, рудим волоссям тощо). Такий педагогічний прийом допомагає малечі побачити себе в новому світі.

Важкі ситуації

Заняття з лялькою має створювати безпечну атмосферу, де можна говорити про будь-що. Відтак, інколи вихователь може почути від дітей дуже приголомшливі історії (наприклад, про домашнє насилля, алкоголізм когось із членів родини тощо). Важливо заохочувати дітей розповідати і говорити про такі травматичні життєві ситуації, щоб педагоги, інші дорослі, фахівці могли допомогти і підтримати їх. Водночас, не слід обговорювати подібну особисту інформацію з усією групою, тому необхідно знайти інші способи відреагувати на те, що сказала дитина. Крім того, слід пам'ятати про принципи конфіденційності та захисту приватного життя.

Як же має діяти вихователь, коли дитина починає розповідати подібну історію у групі?

Важливо не ігнорувати те, що вона говорить. Ви можете дати зрозуміти, що почули її, наприклад, сказати: «Так, ти засмучений», або «Напевно, це дуже тебе гнітить. Ми можемо згодом поговорити про те, що відбулося», або «Після нашого заняття, ти можеш розповісти Катрусі (ляльці) докладніше про те, що з тобою сталося».

Після групової зустрічі можна усамітнитися з дитиною та лялькою. У цьому випадку персонаж перетворюється на засіб надання психологічної підтримки: «Катрусі дуже шкода, що ти засмучений. Хочеш розповісти їй про те, що відбулося і як ти після цього почувався?» Потім ви маєте відстежувати перебіг ситуації, про яку розповіла дитина. Доречно звернутися за підтримкою до свого директора, психолога чи іншого фахівця у вашому навчальному закладі, чия сфера компетентності передбачає вирішення подібних питань. Можна також звернутися до відповідного спеціаліста у Департаменті освіти, працівника соціальної служби тощо.

Дії дорослих у випадку підозри про насильство над дитиною та нехтування батьківськими обов'язками

Завжди важливо дати дитині зрозуміти таке:

- я вірю тому, що ти розповідаєш;
- я розумію, що тобі ніяково або ти засмучений цими подіями;
- я думаю, що з твого боку дуже сміливо сказати про те, що відбулося;
- мені шкода, що з тобою це трапилося;
- це не твоя провина;
- мені потрібно буде поговорити з іншими людьми, щоб допомогти тобі;
- твоє тіло – твоє власне;
- насильство не припиняється саме по собі – нам потрібно щось зробити, щоб покласти йому край;
- ти не винний(а) в тому, що надалі буде зі зловмисником.

Методика з використанням ляльок допомагає розвивати емоційний інтелект. У своїй книжці «Емоційний інтелект» Деніел Голман визначає його як здатність:

- орієнтуватися у власних почуттях і використовувати їх для прийняття зважених рішень у житті;
- керувати настроєм;
- підтримувати власну мотивацію, ефективно долати невдачі та продовжувати рухатися до мети;
- належним чином реагувати на почуття та емоції інших людей.

Прийняття людського розмаїття

Створюйте історії, які розвивають позитивну самооцінку дитини, допомагають розуміти розмаїття та співчувати людині, яка зазнає дискримінації. Описуйте ситуації, які зображають образливу поведінку, наприклад, обзивання, виключення та фізичне насильство.

Насамперед, історії можуть допомогти дітям уникнути формування стереотипів та заохочують їх до критичного мислення. Щоб спростовувати стереотипні уявлення, під час занять «знайомте» дітей із персонажами-дівчатками, які є сильними і сміливими; людьми із інвалідністю, котрі займають активну життєву позицію і є компетентними; людьми з різних соціальних верств, зокрема тими, які є бідними та живуть щасливо; представниками різних національних чи етнічних меншин та ін.

Упереджені ставлення у дітей починають формуватися вже з трьох років. Ляльки та життєві історії, які вони розповідають, можуть суттєво впливати на цей процес і допомагати малечі відійти від негативних установок (наприклад, про те, що багаті люди «кращі» за бідних; що «краще» говорити російською, ніж українською; що «краще» бути хлопчиком, ніж дівчинкою тощо).

Дітям потрібно слухати різноманітні історії ляльок, щоб усвідомити: в кожного з цих персонажів є свої власні родина, домівка, мова, культура, здібності та інші особливості й відмінності. Намагайтеся створювати сюжети, які спонукатимуть дітей засумніватися в своїй вищості чи перевазі. Створюйте можливість, аби вони проводили

паралелі між собою та позитивними й сильними персонажами з родин різних культур і статків, людьми з інвалідністю, жінками, чоловіками.

Ставте навідні запитання, повертайтеся до думок, які висловлюють діти, акцентуйте увагу на важливих моментах і розвивайте роздуми тих, хто сам опинився в

ситуації, подібній до тієї, що наразі обговорюється. Спостерігайте за реакціями дітей, аби підтримати їх, коли вони почуваються ніяково.

Щоб долучатися до обговорення питань дискримінації та ексклюзії, аби критично мислити, діти мають володіти належним словниковим запасом. З допомогою історій можна вводити такі слова як «справедливий», «несправедливий», «повага», «неправда». Поступово діти починають вживати їх для позначення досвіду з власного життя та відкидати дискримінацію й упередження. Представляйте ляльок не «жертвами», а впевненими дітьми, які поважають себе, шукають поради і дружби. Наприклад, персонаж (дівчинка, котра потерпає від насильства) також може добре танцювати, радіти і черпати сили з цього аспекту свого життя.

Критичне мислення

Створюйте прості та зрозумілі проблемні ситуації: що менші діти, то простішою має бути проблема. Заохочуйте їх розмірковувати про те, чому лялька-персона діяла певним чином, і ставити себе на її місце.

Під час занять, побудованих на життєвих історіях ляльок, діти обговорюють певну ситуацію і пропонують шляхи її вирішення. В такий спосіб вони засвоюють і вдосконалюють низку навичок: визначають та описують окреслену проблему, візуалізують і зважують різні варіанти її вирішення, вислуховують думки одне одного і критично їх оцінюють.

Виберіть серед дитячих пропозицій ті, які з найбільшою ймовірністю приведуть до позитивного результату та відповідають потребам усіх задіяних в сюжеті сторін. Показувати ляльок, котрі стикаються з конфліктною ситуацією і, внаслідок обговорення, змінюють свою думку – це важливо. Водночас, діти також мають усвідомити, що можна знайти рішення навіть в тих випадках, коли ляльки-персона продовжують не погоджуватися.

Завершення заняття

Заключна частина заняття з лялькою має бути короткою і простою (кілька речень). Ваші формулювання мають спиратися на висловлювання дітей, зокрема ті, що відображають важливі ідеї.

Опишіть одним-двома реченнями те, як лялька намагалася впоратися зі своїми почуттями і це їй вдалося. Це важливо, бо дітям небайдуже, що відбувається з персонажем, і наприкінці заняття їм потрібно знати: з ним (з нею) все гаразд.

Лялька-персона має подякувати дітям за турботу і допомогу у вирішенні його (її) проблеми. Це допоможе малечі відчувати гордість і свою приналежність до групи. Можливо, на прощання, вони захочуть обійняти ляльку.

Дітям, у яких історія викликала сильну емоційну реакцію, мабуть, потрібно буде посидіти усамітнено деякий час.

Потурбуйтеся, щоб діти не бачили, як ляльку кладуть у коробку, адже це може їх засмутити. Деякі вихователі воліють, аби ляльки сиділи на полиці, звідки можуть «бачити», що відбувається у групі, а діти можуть бачити їх. В інших дитсадочках їх «відводять додому» (зберігають у шафі чи кабінеті), а потім знову «приводять» у гості до дітей. Важливо, щоб під час наступного візиту лялька розповіла про те, що відбулося з часу їх минулої зустрічі і як вона (він) намагалася на практиці втілити поради дітей.

Цей педагогічний метод найефективніший, коли він впроваджується в рамках навчально-виховних планів дитячого садка, враховує особливості культурного контексту та спрямований на подолання упередженості.

6. Ляльки та їх роль в освітньому процесі

Педагоги мають створювати умови, в яких кожна дитина почувається повноправним учасником освітнього процесу, що вона захищена та важлива. Для ефективної роботи надзвичайно важливо налагоджувати позитивні стосунки з родинами дітей. Жодна дитина не повинна бути виключена чи поставлена в гірші умови через свою етнічну, культурну чи релігійну приналежність, соціальний статус, мову, якою вона розмовляє вдома, свою родину, особливі освітні потреби, інвалідність, гендер чи рівень здібностей.

Педагогічний метод з використання ляльок-персон узгоджується з Базовим компонентом дошкільної освіти та сприяє його реалізації. Заняття, на яких діти слухають та обговорюють історії ляльок-персон, допомагають опанувати нові знання, вміння, навички, формувати належне ставлення до базових соціальних норм, сприяють особистісному, соціальному та емоційному розвитку, вихованню здорового способу життя, розуміння світу тощо.

Важливі вміння й навички

Заняття з ляльками та обговорення різноманітних життєвих історій допомагають кожній дитині підвищувати самооцінку і зміцнювати впевненість у собі.

- Діти розмовляють про свій власний досвід, висловлюють ідеї, ставлять запитання, слухають один одного уважно і з повагою.
- Їх заохочують говорити про почуття ляльки та свої власні, що сприяє розвитку емпатії.
- У процесі вирішення проблеми персонажа, дітей спонукають точно описувати проблему, мислити гнучко й критично, візуалізувати низку реалістичних способів її вирішення та пропонувати свої варіанти залагодження ситуації.
- Діти збагачують свій словниковий запас: засвоюють значення і контекст вживання потрібних слів / термінів / понять, щоб говорити про свої почуття, брати участь в обговореннях та критично мислити.
- Роботу, розпочату під час занять з ляльками-персонами, можна продовжувати в іншій формі з допомогою відповідних методик для інтеграції всіх освітніх напрямів (математика, мова / розвиток мовлення, образотворче мистецтво, музика тощо).
- Такі заняття – це засіб психологічної підтримки. Окрім цього діти опановують навички і стратегії для подолання дискримінації та ексклюзії. Емпатійне ставлення до ляльки – запобіжник того, що в майбутньому вони навряд чи почуватимуться «вищими» або ж менш значущими за інших. Вони будуть налаштовані на співпрацю та прийматимуть відповідальні соціальні ролі.

Очікувані результати

Використовуючи ляльок, ми можемо очікувати на певні результати.

Формування здорового способу життя

Діти здатні ухвалювати зважені рішення стосовно свого здоров'я та гігієни, суспільної гігієни та гігієни навколишнього середовища.

Діти пояснюють правила безпеки вдома та в дошкільному закладі, розуміють, що вони мають право сказати «ні» насильству, а також знають, як, де і в кого отримати підтримку.

Діти навчаються визначати проблеми гігієни навколишнього середовища, ставити запитання стосовно них та вирішувати їх вдома та в дитячому садку.

Соціальний розвиток

Діти виявляють розуміння своїх та загальнолюдських прав та обов'язків, демонструють розуміння різних культур.

Діти вивчають свої права та обов'язки в родині та в ширшому колі родичів, дружні стосунки, стосунки з однолітками та в ширшій громаді, типові для їхніх власних та інших відмінних культур.

Особистісний розвиток

Дитина може використовувати набуті життєві навички для реалізації та розвитку особистого потенціалу, щоб ефективно відповідати на виклики в своєму світі.

Дитина формує повагу до себе і свого тіла.

Дитина виражає та описує свої різні інтереси, здібності та емоції, здатна обстоювати свої права в різних ситуаціях.

Дитина навчається справлятися з гнівом і конфліктними ситуаціями.

Дитина опановує навички управління в середовищі ровесників та групової роботи.

Розвиток мовлення та мислення

Дитина здатна спілкуватися впевнено та ефективно тією мовою, якою розмовляє, в широкому діапазоні ситуацій; використовувати мовлення для опанування низки понять, для дослідження і пізнання (ставлять запитання, пропонують шляхи вирішення проблем і пояснення). Використовує мовлення, щоб описувати подібні характеристики і відмінності, аналізувати, пропонувати альтернативні шляхи вирішення проблем.

Дитина здатна використовувати мовлення, щоб висловити свої міркування, а також аби отримувати, обробляти і використовувати інформацію для навчання; зіставляти, порівнювати і класифікувати, ставити запитання і шукати пояснення, пропонувати шляхи вирішення проблем та альтернативні варіанти, планувати послідовність кроків у виконанні певного завдання.

7. Планування занять на місяць: приклад

Вибір теми

Вихователька випадково почула, як кілька дітей відмовлялися взяти Костика гратися в м'яча, бо він надто повненький, і побачила, як вони потім побігли геть сміючись, кепкуючи з хлопчика та вигукуючи грубі прізвиська «товстун», «жир-трест». Вона помітила, як той відійшов у куток і не брав участі в іншій діяльності групи. Згодом, того ж дня, Костик вдарив однокласника і розплакався, коли вихователька зробила йому зауваження.

Відреагувати на цю проблему педагог вирішила під час заняття з лялькою. Щоб не привертати зайву увагу до Костика і не ставити його в незручне становище, вихователька запланувала «привести в гості» ляльку-дівчинку. Учні ще не знайомі з нею (насправді цей персонаж доведеться виготовити спеціально).

Педагог організує зустріч з іншими колегами і разом вони створюють відповідний персонаж та розробляють серію занять.

Створення ляльки-персона

Культурне походження

Педагог обирає ляльку, яка зовні схожа на більшість дітей її групи.

Мова

Лялька говорить мовою, що є рідною для більшості дітей.

Родинна ситуація

- Лялька живе зі своєю мамою, татом та бабусею.
- Її мама працює в невеличкому магазині, а тато безробітний.
- Вона спить в одній кімнаті з бабусею.
- Вона мешкає в невеликій двокімнатній квартирі.

Вік/ім'я

- Її звали Галя.
- Їй 5,5 років.

Здібності/особливості

- Вже вміє читати і любить казки.
- Не вміє швидко бігати.
- Досить неповоротка.
- Дуже повна.

Уподобання

- Любить їсти солодощі, чіпси та пиріжки.
- Не любить овочі, за винятком картоплі.
- Полюбляє банани, варення, яке готує бабуся.

Страхи

- Соромиться декламувати вірші на загальних святах групи, бо всі на неї дивляться.
- Хвилюється, що діти не братимуть її в ігри та інші види діяльності.
- Її лякають великі собаки, які голосно гавкають.
- Їй не подобається кудись ходити без своєї подруги Наді.
- Вона засмучується і боїться, коли татко на всіх кричить.

План складають на основі реальної життєвої ситуації, яка сталася в садочку. Педагоги розробляють серію занять за участю персонажа Галі. Вихователі планують кілька занять та обговорень. Також, вносяться всі необхідні зміни до повсякденних планів занять. У педагогів уже є кілька ляльок, але серед них немає персонажа «з надмірною вагою», тож вони звернулися до однієї з мам, яка добре шиє, з проханням виготовити ляльку, що зображає «повну дитину». Педагоги спланували низку занять на чотири тижні.

Заняття 1

Знайомство з Галею; дітей заохочують розповідати про своє життя, родину, братів і сестер, де вони мешкають, про улюблені страви і ті, які їм подобаються найменше.

Заняття 2

Галя знову приходить у гості. Вихователька ставить запитання, аби оцінити, що діти пам'ятають про неї. Галя розповідає, чим вона цей час займалася. Нагадайте дітям про те, що їй подобається, а що ні, а також інші подробиці її життя. Галя розповідає про святкування свого дня народження після минулих відвідин групи. Діти розповідають про дні народження і святкування, в яких вони брали участь.

Заняття 3

За допомогою запитань поєднайте перше і друге заняття і повідомте, що Галя дуже засмучена, бо в її садочку сталося дещо дуже неприємне. Розкажіть історію про те, як інші діти не взяли її грати в квача та обзивали різними прізвиськами.

Спонукайте дітей говорити про почуття, використовуючи такі запитання:

Що, на вашу думку, відчувала Галя?

Як би ви почувалися, якби така ситуація сталася з вами?

Попрацюйте над розширенням словникового запасу дітей (емоції): *засмучений, сумний, сердитий, злий, зніяковілий, самотній*. Заохочуйте пошук способів вирішення проблемної ситуації.

Що, на вашу думку, Галя може зробити?

Кому вона може про це розповісти?

Що вона може сказати?

Що їй потрібно зробити, якщо така ситуація повториться?

Ймовірно, діти пропонуватимуть такі дії:

- Вона може розповісти про це своїй мамі/виховательці.
- Може побити тих дітей.
- Може попросити Пашу, старшого брата своєї подруги Наді, піти й побити тих дітей.
- Може попросити Надю піти з нею, щоб сказати тим дітям більше такого не робити.
- Вона може залишитися в групі, не йти на прогулянку та почитати книжку.

На завершення повідомте дітям: поговоривши про те, що відбулося, Галя тепер почувається значно краще. Вона скористається деякими їхніми порадами і наступного разу обіцяє розповісти, що саме зробила.

Заняття 4

Нагадайте дітям про минуле заняття і коротко розкажіть про якусь позитивну подію в родині Галі. Можливо, тато знайшов роботу і вони з такої нагоди ходили в кафе. Ще одна позитивна звістка полягатиме в тому, що Галя таки спробувала кілька варіантів залагодження своєї проблеми, які радили діти. Вона поділилася своїми почуттями з вихователькою. Та її обняла та поговорила з дітьми про дружбу і про те, що важливо гратися з усіма. Її подруга Надя пішла з нею і сказала тим дітям, що їй не подобається, коли Галю обзивають «товстухою». Вихователька розподілила клас на футбольні команди зі своїми назвами і кольорами, і тепер Галя стоїть на воротах!

Теми для подальших занять

Серію зустрічей з Галею можна продовжити, водночас, в них є нагода зосередити увагу дітей і на інших можливих життєвих колізіях:

- Бабусі стає зле. Після медичного обстеження родина дізнається, що в неї тяжка хвороба серця і що бабуся має лікуватися.
- Батьки Галі вирішили розлучитись.
- Галю продовжують дратувати через те, що вона не може швидко бігати.
- Галя також приходиться у гості з багатьма позитивними і щасливими історіями!

В садочку також можуть бути й інші ляльки, яких використовують для обговорення різних проблемних питань, наприклад:

- труднощі в навчанні;
- мова та акцент;
- гендерні стереотипи;
- розлучення батьків;
- втрата близької людини;
- безробіття.

Педагоги можуть використовувати заздалегідь продуману серію занять з однією чи кількома ляльками-персонами для опрацювання певної проблематики або ж для обговорення різних життєвих ситуацій. Наведемо приклад.

КЕЙС-СТАДІ

Перша зустріч

«Знайомство з лялькою-хлопчиком Михайликом»

Мета. Познакомити дітей з лялькою Михайликом, надати їм інформацію щодо імені, віку, місця проживання ляльки, до кого приїхав у нашому місті. Зацікавити дітей, викликати бажання спілкуватися з лялькою. Ознайомити дітей із правилами спілкування, привчити запитувати по черзі, обов'язково вислуховувати і не перебивати один одного.

Стислий зміст зустрічі. Вихователь знайомить дітей із лялькою-хлопчиком Михайликом, зацікавлює і мотивує до спілкування з ним, озвучує правила спілкування.

Хід зустрічі

Вихователь: Діти, сьогодні до нас у групу має прийти гість – один мій знайомий хлопчик. Я піду його зустріти, а ви зачекайте. (Вихователь виходить за двері і повертається з лялькою.)

Вихователь: Познайтесь, діти. Цього хлопчика звать Михайлик.

(Вихователь робить вигляд, що слухає, що «говорить» йому лялька на вухо.)

Вихователь: Мишко трохи соромиться, тому говоритиме мені на вухо. (Вихователь робить вигляд, що слухає, що «говорить» йому лялька на вухо.)

Вихователь: Діти, Михайлик хоче із кожним з вас познайомитися. Я пропоную вам привітатися і назвати своє ім'я. (Вихователь підносить ляльку до кожної дитини, щоб всі мали змогу «привітатися», потім сідає на місце і робить вигляд, що слухає, що «говорить» йому лялька на вухо.)

Вихователь: Діти, Мишко каже, що йому дуже приємно познайомитися з вами. А ви хочете дізнатися про Мишка більше? Запитайте у нього про те, що вас цікавить. Будемо ввічливі, не будемо перебивати один одного. Михайликові дуже хочеться поспілкуватися з кожним із вас. Але, щоб він добре вас почув, будемо говорити по одному, а не всі разом. Домовились? (Діти запитують. Вихователь робить вигляд, що слухає, що «говорить» йому лялька на вухо.)

Вихователь: Прізвище Мишка – Шевченко. Він сказав, що йому скоро буде 5 років. Діти, а кому з вас вже 5 років? (Відповіді дітей) А кому вже 6 років? (Відповіді дітей). (Вихователь робить вигляд, що слухає, що «говорить» йому лялька на вухо.)

Вихователь: Мишко каже, що він живе зі своєю сім'єю в місті Києві. А до нас в Северодонецьк приїхав до своєї бабусі. (Вихователь робить вигляд, що слухає, що «говорить» йому лялька на вухо.)

Вихователь: Михайлик говорить, що тут у нього зовсім немає друзів, тому він хотів би приходити іноді до нас у гості. Ви згодні? (Відповіді дітей).

Вихователь: А що б ви ще хотіли дізнатися про Мишка? (Питання дітей). (Вихователь робить вигляд, що слухає, що «говорить» йому лялька на вухо.)

Вихователь: Діти, Мишко каже, що йому вже пора йти. На нього чекає бабуся. Він обов'язково відповість на ваші запитання, але наступного разу. Попрощаймося з ним і запросимо до нас у гості ще. (Діти прощаються, запрошують у гості).

Друга зустріч

«Проведення дітьми екскурсії для Михайлика, навчання його рухливої гри»

(Попередня робота перед обговоренням проблеми гендерної дискримінації)

Мета. Спонукаати дітей до спілкування із лялькою-персоною. Виховувати емоційно позитивне ставлення дітей до подібного спілкування через посередника-вихователя. Надати можливість дітям ознайомити Михайлика з груповою кімнатою, розповісти про улюблені ігрові куточки, навчити його рухливої гри, у яку він міг би погратися з дітлахами у дворі.

Стислий зміст заняття. Михайлик висловлює своє задоволення від спілкування з дітьми, пропонує познайомити його із улюбленими груповими куточками, осередками, іграшками. Діти проводять екскурсію для свого нового друга, навчають його колективної рухливої гри. Михайлик розповідає дітям про те, що хоче познайомитися з дітьми у дворі біля будинку, де меш-

кають його бабуся і дідусь. Вихователь акцентує увагу дошкільнят на цьому факті. Просить Михайлика розповісти наступного разу, з ким він познайомився у дворі.

Хід зустрічі

Вихователь: Діти, сьогодні знову до нас в групу прийшов гість. Я піду його зустріну. (Вихователь виходить за двері і повертається з лялькою).

Вихователь: Діти, привітайтеся із нашим гостем. Ви пам'ятаєте, як його звать? (Відповіді дітей).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Мишко дуже радий вас знову бачити. Він скучив і вирішив знов прийти до вас у гості. А ви пам'ятаєте Мишка? (Відповіді дітей).

Вихователь: Діти, а що ви запам'ятали про Михайлика з нашої минулої зустрічі? Яке у нього прізвище? Скільки йому років? Звідки він приїхав? До кого? (Відповіді дітей).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Мишко каже, що він навіть не очікував, що ви так зацікавитесь ним і стільки запам'ятайте.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Михайлик сказав, що йому дуже сподобалося у нас минулого разу і він хоче більше дізнатися про наш садочок. Він просить, щоб ви показали йому свою групу, розповіли, що у вас є цікавого. Давайте Мишкові проведемо маленьку екскурсію і покажемо йому всі наші цікаві куточки, ваші улюблені іграшки.

(Діти показують Мишкові групу, розповідають, де їм подобається грати). (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Михайликові дуже сподобалася наша група. Він хоче дізнатися, в які рухливі ігри ви любите грати. (Відповіді дітей). (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, давайте пограємося з Мишком у гру «...».

(Діти грають з Михайликом у рухливу гру).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Мишко сказав, що він у таку гру раніше ніколи не грав, йому з вами дуже весело. Михайлик розповів, що він спитав дозволу у своєї бабусі погуляти у дворі біля їхнього будинку. Мишко хоче познайомитися із сусідськими дітлахами і погратися з ними у цю веселу гру. (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Мишкові вже пора йти. (Вихователь звертається до ляльки). Сподіваємося, Михайлику, що ти ще завітаєш до нас у гості і розкажеш про своїх нових друзів.

Третя зустріч

Проблемна ситуація:

«Дівчатка відмовилися грати з Михайликом» (Проблема гендерної дискримінації)

Мета. Винести на обговорення проблемну ситуацію, коли діти не бажають гратися з представниками іншої статі, спонукати дітей ділитися власним досвідом, своїми почуттями, пропонувати шляхи вирішення проблеми. (Опосередкований психолого-педагогічний вплив, спрямований на подолання упереджень, гендерних стереотипів).

Стислий зміст зустрічі. Михайлик розповів дітям про те, як він намагався потоваришувати з дівчатками у дворі і пограти з ними у спільну гру. Але ті відмовилися з ним спілкуватися, почали глузувати з нього і сказали, що вони граються у гру, в яку хлопчиків не беруть. Михайликові було дуже прикро й образливо. Він запитав у дітей, чи правда, що існують ігри тільки для дівчаток і тільки для хлопчиків. Яку роль може грати хлопчик у так званих дівчачих іграх? Ким можуть бути дівчатка в іграх, у які грають переважно хлопчики?

Хід зустрічі

Вихователь: Діти, мені сьогодні подзвонила бабуся Михайлика і запитала, чи можна її онуку прийти до нас у гості. Я відповіла, що ми завжди раді зустрічі з ним. (Вихователь виходить за двері і повертається з лялькою).

Вихователь: Діти, привітайтеся з Михайликом. (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Мишко каже, що радий вас знову бачити. Але він сьогодні дуже засмучений. (Вихователь звертається до Мишка).

Вихователь: Михайлику, що трапилось? Що тебе так засмутило? (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо.)

Вихователь: Діти, Мишко говорить, що після нашої минулої зустрічі він вийшов погуляти у двір, щоб познайомитися з дітьми та пограти з ними в гру, яку він розучив разом з вами. (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: У дворі гралися дівчатка. Уявляєте, дівчата відмовилися з ним знайомитися. А коли Михайлик попросив взяти його до гри, почали глузувати з нього і сказали, що вони грають «у принцес», а хлопчики в таку гру не можуть гратися.

Вихователь: Діти, а у вас були такі ситуації, коли вас не брали до гри?

Діти: Так, були.

Вихователь: Розкажи, Володю, як це відбувалося.

Володя: Одного разу старші хлопці не захотіли зі мною гратися. Сказали, що я ще малий.

Вихователь: Ось, і таке буває.

Аліна: І мене діти не брали до гри. А потім прийшла моя мама і вони мене взяли.

Кирило: І мене діти не брали до гри. Потім прийшли мої друзі і я став гратися з ними.

Вихователь: Скажіть, що ви відчували, коли інші діти не хотіли з вами гратися? Як вам було у той час?

Діти: Погано.

Вихователь: Як погано?

Діти: Сумно, образливо.

Вихователь: Бачиш, Мишко, і в дітей були такі ситуації, а не тільки в тебе. (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Діти, Мишко розповідає, що йому теж було дуже прикро, сумно. Він не розуміє, чому дівчатка так до нього поставилися, у чому він винний. Невже правда, що є такі ігри, в які не можна гратися хлопчикам?

Вихователь: (Звертається до дітей) Діти, є такі ігри, в які грають тільки дівчатка? Якщо є, назвіть їх.

Діти: «Ляльки», «Доньки-матері», «Перукарня».

(Вихователь слухає, що «говорить» йому Мишко на вухо).

Вихователь: Мишко запитує, а як дівчатка грають у «Перукарню»?

Аліна: Підстригають, миють голову, роблять зачіску.

Вихователь: А як грають у «Доньки-матері»?

Любава: Годують, вкладають дітей спати, гуляють з ними.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Мишко запитує, а хлопчики могли б грати у «Перукарню»? Якщо так, то яку б роль вони могли виконувати?

Діти: Перукаря, клієнта.

Вихователь: А у грі «Доньки-матері»?

Діти: Брата, батька, сина, дядька.

Володя: І я грав у цю гру зі своїм другом Вадиком і подружкою Нікою.

Вихователь: Володю, а ким ти був у цій грі?

Володя: Я був татом, ходив на роботу.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Мишко запитує, а чи є такі ігри, у які грають переважно хлопчики?

Діти: «Поліцейські», «Пожежні», «Таксі».

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Мишко хоче запитати у хлопчиків, коли ви граєте у ці ігри, ви берете до гри дівчат?

Кирило: Ну, колись я був поліцейським і захищав Аліну від бандитів.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Мишко запитує, а у гру «Таксі» могли б грати дівчата?

Володя: Могли, мабуть. Жінки теж іноді водять автівки. Або, може, їх треба кудись підвезти. Моя мама, наприклад, іноді викликає таксі.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Мишко запитує, чи могли б хлопчики гратися разом з дівчатами «у принцес»? Ким би він сам міг бути у цій грі?

Діти: Принцом, королем, сином короля, чарівником.

Вихователь: Ось так! Навіть чарівником! Бачиш, Мишко, ми всі разом з'ясували, що і «у принцес», і у будь-яку іншу гру можна грати і хлопчикам, і дівчаткам.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, ви знаєте, що мені сказав Мишко? Він мені сказав, що йому дуже сподобалося, як в нашій групі дружать усі діти. І що у нашій групі і дівчатка, і хлопчики разом можуть гратися в ігри і для хлопчиків, і для дівчат. А ще він сказав, що спробує скористатися вашими порадами і запропонує дівчаткам у дворі погратися разом. Він сподівається, що вони не відмовляться, щоб у їхній грі був принц або король. Так буде набагато цікавіше! А зараз Мишкові вже пора додому. На нього чекає бабуся. Давайте попрощаємося з Михайликом. (Діти прощаються).

Вихователь: Михайлику, ми будемо на тебе чекати. Нам дуже цікаво, чи вдасться тобі подружитися з дівчатками у дворі. Хай тобі щастить!

Четверта зустріч

«Знайомство із сім'єю Михайлика (братом та сестрою)» (Попередня робота перед знайомством з новою лялькою для обговорення проблеми)

Мета. Надати дітям інформацію щодо брата та сестри Михайлика: як звуть, скільки їм років, де вони навчаються. Познакомити дітей з улюбленими заняттями, захопленнями Тараса (шахи, книжки, комп'ютерні ігри, конструктор тощо), продемонструвати фото. Спонукати дітей до спілкування з лялькою, викликати у них бажання розповісти Михайликові про своїх братиків та сестричок. Підготувати дітей до зустрічі з новою лялькою. Зацікавити, викликати бажання спілкуватися з новим персонажем.

Стислий зміст зустрічі. Під час зустрічі Михайлик знайомить дітей із своїми братом та сестрою, показує їхні світлини, спонукує дітей розповісти про їхніх братиків та сестричок.

Хід зустрічі

Вихователь: Діти, сьогодні знову до нас в гості завітав Михайлик. Ви хочете його бачити? Піду його зустріну.

(Вихователь виходить за двері і повертається з лялькою).

Вихователь: Діти, привітайтеся з Мишком.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Михайлик говорить, що радий вас бачити. (Звертається до ляльки) Михайлику, тобі вдалося подружитися із дівчатками у дворі?

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Дуже добре. Діти, Михайлик каже, що дівчатка взяли його до гри, вони зрозуміли, що разом гратися набагато цікавіше. У цій грі Мишко був королем. Але, не зважаючи на те, що у нього з'явилось багато друзів, він сумує за своїми рідними. Мишко дуже любить свого брата і сестру і хоче вам про них розповісти. А ви хочете дізнатися про його рідних більше? (Відповіді дітей).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Михайлик розповідає, що у нього є молодша сестричка Дарина. Їй чотири роки. Вона ходить у дитячий садок. Їй подобається гратися з ляльками та іншими іграшками. Наступного року вона планує поступити до музичної школи, тому вже зараз мама вчить її грати на фортепіано. (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Старшого брата Михайлика звать Тарас, йому сім років, він вчиться у школі. Тарасові подобається малювати, складати пазли, грати у комп'ютерні ігри, конструювати. Він дуже добре вміє грати у шахи і шашки. Дуже часто Тарас читає книжки своїм молодшим братикові та сестричці.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Мишко запитує, чи є у вас братики і сестрички. Йому цікаво буде про них дізнатися. (Розповіді дітей).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо.)

Вихователь: Мишко приніс із собою фотографії свого брата. (Вихователь показує фотографії, супроводжуючи «поясненнями» Михайла про зображене. Дає дітям подивитись фотографії).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо)

Вихователь: Діти, Михайлик цікавиться, в які ігри ви граєте зі своїми братами і сестрами, чим разом займаєтеся? (Розповіді дітей).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Мишко каже, що йому було дуже цікаво з вами сьогодні поспілкуватися. Скоро приїде його брат. Він хотів би його з вами познайомити. Ви не проти? (Відповіді дітей).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Михайлик каже, що йому, на жаль, вже пора йти.

Вихователь: Михайлику, ми будемо чекати на нову зустріч із тобою. І будемо дуже раді познайомитися з твоїм братом.

(Діти прощаються з Михайлом. Вихователь забирає ляльку).

П'ята зустріч

Проблемна ситуація:

«Діти не приймають Тараса до гри через його зайву вагу» (Проблема дискримінації за зовнішнім виглядом)

Мета. Познакомити дітей із новою лялькою. Винести на обговорення проблемну ситуацію дискримінації за зовнішнім виглядом. Звернути увагу на переживання хлопчика щодо негативного ставлення однолітків через його зайву вагу, неповороткість, незграбність. Спонукає дітей до усвідомлення того, що всі люди, незважаючи на їхню зовнішність, заслуговують на повагу. Запропонувати дітям знайти вихід із цієї ситуації. Виховувати у дітей емпатію, толерантне ставлення до людей із нестандартною зовнішністю, упевненість у власних силах, самоповагу. (Опосередкований психолого-педагогічний вплив, спрямований на подолання упереджень і негативно-го ставлення до людей із нестандартною зовнішністю).

Стислий зміст зустрічі. Діти знайомляться із новою лялькою-персоною – старшим братом Михайлика. Тарас розповів дітям про свої захоплення, повідомив, що дуже хоче навчитися грати у футбол, але хлопці у дворі не беруть його до гри і насміхаються через його зайву вагу та неповороткість. Тарас попросив поради у дітей, як йому треба вчинити в цій ситуації. Чи треба звертати увагу на подібні глузування? Чи можна відмовитися від своєї мрії через страх бути осміяним? Хто може допомогти і підтримати у такій складній ситуації?

Хід зустрічі

Вихователь: Діти, ви пам'ятаєте нашу останню зустріч з Михайликом? Про що ми говорили? (Відповіді дітей). А ви пам'ятаєте, що нам Мишко пообіцяв? (Відповіді дітей). Сьогодні до нас у гості прийде брат Михайлика – Тарас. Я піду його зустріну.

(Вихователь виходить за двері і повертається з лялькою).

Вихователь: Познайтесь, діти. Це Тарас.

(Вихователь робить вигляд, що слухає ляльку).

Вихователь: Діти, Тарас хоче дізнатися, як вас звать. Я пропоную вам привітатися і назвати своє ім'я. (Вихователь підносить ляльку до кожної дитини, потім сідає на місце і робить вигляд, що слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Тарас каже, що він дуже багато чув про вас від брата Михайлика і радий знайомству з вами. А що б ви хотіли дізнатися про Тараса? (Питання дітей, відповіді Тараса).

(Вихователь робить вигляд, що слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Тарас розповідає, що у нього багато різних захоплень, але ось у футбол грати він не вміє, хоча йому дуже подобається ця гра. (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Тарас мені сказав, що колись він спробував грати з хлопцями у дворі, але через те, що був трохи повненьким і неповоротким, кілька разів упустив м'яч. Хлопчаки посміялися над ним, обізвали товстуном і перестали брати його до гри.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Тарас запитує, чи були у вас такі ситуації, коли над вами сміялися через ваш зовнішній вигляд, або коли у вас щось не виходило так, як у інших дітей? Розкажіть про це.

(Розповіді дітей. Вихователь у ході бесіди запитує, до кого дитина зверталася по допомогу, хто підтримав її у такій ситуації). (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Тарас говорить, що переконався, не тільки у нього були такі неприємні ситуації. Йому зрозумілі ваші почуття. Він теж був дуже засмучений.

Вихователь: Діти, як на вашу думку, чи може людина бути ідеальною, подобатися всім і вміти все? Чи може кожна людина займатися усіма видами спорту, знати всі науки, всі мови, вміти грати на всіх музичних інструментах, співати, танцювати, готувати всі страви тощо? (Відповіді дітей).

Вихователь: Дійсно, жодна людина не може вміти все і подобатися всім. Але у кожної людини є щось, що у неї виходить дуже добре, а іноді навіть краще, ніж у інших. Тарас, чи вміє ти робити щось дуже добре? (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Тарас каже, що він вміє добре грати в шашки і шахи, займається у шаховому гуртку, бере участь у шахових турнірах і посідає призові місця. Діти, а що у вас виходить дуже добре? Чим би ви могли, навіть, пишатися? (Відповіді дітей).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька).

Вихователь: Діти, Тарас каже, що дуже радий за вас. І, незважаючи на те, що вміє добре грати в шахи, він дуже хоче навчитися грати у футбол. Але йому неприємно, що хлопчаки знову будуть сміятися над ним. Що б ви порадили йому в цій ситуації? Як ставитися до подібних глузувань, як на них реагувати? (Поради дітей).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька).

Вихователь: Діти, Тарас вдячний вам за поради. Він вирішив, що не звертатиме увагу на глузування і не стане через чужу думку відмовлятися від своєї мрії. Він тепер буде тренуватися з братом або татом. (Звучить телефонний дзвінок, вихователь бере телефон, розмовляє з бабусею Тараса).

Вихователь: Діти, дзвонила бабуся Тараса. Їм пора йти додому обідати. Дуже шкода. А я хотіла попросити Тараса розповісти нам про його тата і маму. А Алінка запитала у Тараса про його домашніх улюбленців. (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька).

Вихователь: Діти, Тарас говорить, що він або його брат Мишко обов'язково розкажуть вам про своїх батьків та домашніх улюбленців пізніше. Йому було дуже приємно з вами познайомитися.

Шоста зустріч

«Знайомство із домашніми улюбленцями»

Мета. Надати дітям інформацію про домашніх улюбленців сім'ї Шевченків. Ініціювати обговорення стосовно того, які домашні тварини мешкають поруч, як вони з'явилися, який мають характер, звички, особливості, як діти ними опікуються. Підвести дітей до розуміння того, що домашні улюбленці не обов'язково мають бути породисті, що їх тримають не лише через їхню користь, красу чи породу. Виховувати у дітей любов до всього живого, бажання дбати, захищати і допомагати тим, хто цього потребує.

Стислий зміст зустрічі. Мишко подякував дітям за їхні корисні поради братові Тарасу. Хлопчик приніс фотокартки із зображенням своїх домашніх улюбленців і розповів про них, зробивши акцент на тому, що

їхні вихованці – звичайні дворові безпородні кішечки, але вони їх дуже люблять і піклуються про них. Дітям запропоновано розповісти про своїх домашніх улюбленців, як вони про них дбають, граються з ними.

Хід зустрічі

Вихователь: Діти, ви пам'ятаєте нашу останню зустріч, хто приходив до нас у гості минулого разу? Про що ми говорили? (Відповіді дітей) Сьогодні до нас у гості знов прийде Мишко. Я піду його зустріну. (Вихователь виходить за двері і повертається з лялькою).

Вихователь: Привітайтеся, діти. (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Михайлик каже, що Тарас розповів йому про зустріч з вами, про те, як ви допомогли йому своїми порадами. Він тепер щоранку робить зарядку, а ввечері тренується з татом на футбольному полі. (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Тарас розповів Мишкові, що ви цікавилися, чи є у них якісь домашні тваринки. Сьогодні Мишко приніс фотографії своїх домашніх улюбленців. Хочете подивитися? (Вихователь показує дітям фотографії).

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Михайлик розповідає, що їхніх кішечок звать Маса і Пуся. Маса – чорна з жовтими очима, а Пуся – сіро-бежева з сіро-блакитними очима. Пусі півтора роки, а Масі тільки рік. (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо). Діти, ви хочете ще щось дізнатися про кішечок Мишка? Запитайте у нього. (Питання дітей). (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Михайлик хоче вам розповісти, що своїх кішечок зовсім маленькими кошенятами підібрали на вулиці. Вони прості і безпородні. Коли в їхній сім'ї об-

говорювалося, де взяти кішечку, то вирішили, що не купуватимуть породисту. Адже друзів не купують. Пусю знайшли у підвалі зовсім крихітною, її годували з піпетки. Коли підбрали Масю, Пусі було лише 7 місяців, вона ще не була дорослою кішкою, але прийняла Масю як своє кошеня і замінила їй маму. Кішки люблять спати вдвох у кріслі і на підвіконні. Вони разом граються і вилізують одна одну. Обидві кішки їдять котячий корм, рибу, м'ясо, молоко. Кішкам подобається слухати, як Дарина грає на піаніно, тому вони завжди сідають поруч, коли дівчинка займається музикою.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Мишко цікавиться, чи є у вас домашні улюбленці і які. (Відповіді дітей). (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька).

Вихователь: Михайлик запитує, як ви піклуєтеся про своїх вихованців. Розкажіть про це, будь ласка.

(Розповіді дітей). (Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька).

Вихователь: Мишко розповів, що про їхніх кішок поки що піклується переважно мама. А вони з братом Тарасом миють посуд за кішечками, годують своїх кішок, розчісують, граються з ними. Він каже, що їхні кішки дуже люблять бігати за лазерним променем від ліхтарика і бантиками на ниточці. А коли нікого немає вдома, вони грають з маленькими м'ячиками і фантиками від цукерок.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: Діти, Михайлик дуже радий, що у вас теж є маленькі друзі, вам є з ким погратися і про кого піклуватися. Якщо у вас є фотографії ваших улюбленців, принесіть, будь ласка, щоб усі ми могли їх побачити.

(Вихователь слухає, що «говорить» йому лялька на вухо).

Вихователь: А ще Мишкові цікаво дізнатися про ваших батьків, як їх звать, де вони працюють. Давайте ви наступного разу принесете ще й фотографії своїх мам і тат. А зараз Михайликові вже час іти. Давайте попрощаємося. До наступної зустрічі!

(Діти прощаються, запрошують у гості).

Педагоги створюють зв'язки з іншими напрямками діяльності дітей

ДЛЯ НОТАТОК

Ляльки з особистими історіями
(ляльки – персони):
методика соціального та психологічного розвитку дитини

Методичний посібник для педагогів і тренерів

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО

Жодна частина цієї публікації не може бути відтворена в
будь-якому вигляді та будь-якими засобами без попередньої згоди
Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».

Підписано до видання – 25.01.2017

Будемо раді відповісти на всі Ваші запитання:

Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»

Тел./факс: (044) 235 1136.

Адреса: 01001, м. Київ, вул. Пушкінська 9А, оф.4

admin@ussf.kiev.ua

www.ussf.kiev.ua

<https://www.facebook.com/Всеукраїнський-фонд-Крок-за-кроком-312800812201975>

